

A Waambaar Zin Pol Xa Waan Sin Amun Rom A Dor Vaamaravazang Pana A Waambaar Angkari

Araan Pol xa iziar Korin o Senkriaa, naan ka varaar a waambaar angkari xa waan sin aubina di inaxam paazaai in Rom. Ka lis a waambaar zin aza ravin aizina xanaan Fibi ma naan ka ra zuruk kun Rom (16:1-2).

Rom adi bina laba mase, ina a xalxaal laba aizina Siza, a waamua laba laaxur wana amun pira vaakdul ina Rom ka rasin a lus laaxur wana naandi.

Araan Pol xa ra varaar a waambaar angkari, naan kawit nanga na ra waan Rom ma xawit nanga nat firai naandi. Malasing ma lamaskana a waambaar angkari naan ka saxot kana viraai naandi wana amun saan ka varas. Pol xa vazei zaait naandi adu naan ka saxot kana waan sin naandi.

A maariaas iwana fararang ka malasing AD 57.

A baar Rom ka malasing kari:

- (1) 1:1-7 A dor vaamaravazang
- (2) 1:8-15 Pol xa saxot kana waan Rom
- (3) 1:16-17 Avuvuna xunaze Pol xa farar
- (4) 1:18-3:20 Aubina vaakdul di gigi amun mat-malabuk taksaat
- (5) 3:21-5:21 Nakmai xana zaxot faulin dia wanaze dia di inaxam paazaai wana Kaarisito

- (6) 6:1-8:39 Lamaskana Kaarisito dia di iziar wana roroiang faaxur
- (7) 9:1-11:36 Nakmai xawit na naxambain Israael
- (8) 12:1-15:13 Amun matmalabuk daxa dia dina valos
- (9) 15:14-16:27 A vaanongang iwana dorang

A Dor Vaamaravazang

¹ Nia xari Pol, a iaana kilaaian sin Iesu Kaarisito. Nakmai xa ra viring luk nia ma ga balas a aaposal. Ka ra vaziaar warok nia malasing ma gai fazei wana a Dorang Daxa. ² A Dorang Daxa angkanaan, Nakmai xa ra xalxal wana mumua nanga, wana dorang sin amun profet lamaskana a Baar Xoxok. ³ A Dorang Daxa xa vazei dia wana Naatna ina xa ra balas a xastunaan ma a natnaat sin a Xalxal Dewit. ⁴ Ma Nakmai xa lis aiza vaaxur zina malasing kari, Naatna xa Dikdik, panaze naan ka ramaraat puli ziaana maatang. A zaan angkanaan ka balas lamaskana a Laklagaai a Raabu ina xai lis aiziarang ka xoxok. Ma naan Iesu Kaarisito a Piran sin dia. ⁵ Lamaskana Kaarisito nanga, Nakmai xa ra lis a daxaiang ma a vaamuzazang sin a aaposal zimaam, kuna fazeiang sin aubina vaakdul ina xawit amun Judaa ma dina inaxam paazaai ma dina valos a dorang sin Kaarisito. Maadina giu malasing kanaan kuna valaupang aizina. ⁶ Nim saait azanon sin naandi xawit amun Judaa ina Nakmai xa ra viring luk nim kuna nim aaxan Iesu Kaarisito.

⁷ Nia ga varaar a waambaar angkari xa waan sinim faakdul inaan Rom. Nakmai xa sasaxot nim

ma xa ra viring luk nim kuna balazang aubina ninis sina.

A daxaiang ma a luaai zin Nakmai Damana dia ma zin a Piran sin dia Iesu Kaarisito xana waan sinim.

Pol Xat Maainung Pana Naandi

⁸ Paamua xalaak, ga wisfaadaxa zin Nakmai zurugu lamaskana aizina Iesu Kaarisito wana nim faakdul, wanaze aubina la pira vaakdul angkari di langarin fanong a dorang pana ainaxam paazaaiang sinim. ⁹ Nia gat faamuzas ku Nakmai wana a maskaagu vaakdul wana fazeiang pana Dorang Daxa wana Naatna. Nakmai nanga xa rexaas adu nia gat naxaam bulin nim ¹⁰ lamaskana amun maainungang surugu lamun taan faakdul. Ma ga maainung saait tamon pana sasaxotang ma ainaxamang sin Nakmai nanga, naari xa lamuraana a notaan baraaf, naan kana kaas lis ta lan surugu xuna balazang sinim.

Pol Xa Saxot Kana Raamin Naandi

¹¹ Ga saxot mase gana raamin nim kuna gana lis ta talazang sin a Laklagai inaan sinim kuna vadikdikang nim. ¹² Aknaaza dorang surugu xa malasing kari: Araan gana raamin ainaxam paazaaiang sinim ma nim saait naaguna raamin ainaxam paazaaiang surugu, dia vaakdul dina vadikdik dia zaksaxai. ¹³ Amun taatum lamaskana Kaarisito, ga saxot naaguna rexaas adu amun taan ka varas ga rat naxaam tasin adu gana raamin nim kuna vawaalang nim ka ruaas gana raamin tazanon fnuaai iwana vaamuzazang surugu lamaskana roroiang sinim, malasing a

fnaaai iwana amun faamuzazang surugu ina ga ra raamin lamun bina rawarak sin aubina xawit amun Judaa. Singsaxai xa ruaas taning, kawit nat faraxas gana wat balas sinim.

¹⁴ Nakmai xa ra lis a vaamuzazang surugu xuna fazeiang sin amun Grik ma naandi aubina xawit amun Grik saait, ma gana fazei zin aubina di rauxin a mazamang ma naandi zaait di rabanat.

¹⁵ Naan a vuvuna xari a maskaagu xa ramaraat kuna fazeiang pana a Dorang Daxa zaait sinim naagu iziar Rom.

A Dikdikang Iwana A Dorang Daxa

¹⁶ Avuna nia xawit ga maangil wana a dorang iwana a Dorang Daxa, wanaze naan a dikdikang sin Nakmai xuna zaxot faulinang aubina vaakdul ina di inaxam paazaai, maam kalaak amun Judaa ma nim saait aubina xawit amun Judaa.

¹⁷ Ma a Dorang Daxa xat famaravaas a lan kuna Nakmai xana vaziaar dia lamaskana aiziarang ka tak faraxai wana naan. A lan iwana ainaxam paazaaiang be aubina dina tak pana xari, dina inaxam paazaai wana Iesu la varumaraiang ma xa ruaas a vaanongang. Ka malasing di ra varaar vating lamaskana Baar Xoxok malasing kari, “Axazak ka tak kana roro lalos ainaxam paazaaiang sina.” *(Aab 2:4)*

Nakmai Xa Boromaazik Pana Aubina Wana Amun Matmalabuk Taksaat Sin Naandi

¹⁸ A boromaazikang sin Nakmai la lia, naat fabalos la maravas pana aubina ina di naxaam pizin naan ma di gigi amun matmalabuk taksaat, ma wana amun matmalabuk taksaat angkanaan sin

naandi, di ruxol a dorang faaratunaan. ¹⁹ Nakmai xat boromaazik panaze amun saan kat faraxas pana naandi dina rexaazin Nakmai, naandi di maravas faanong pana, wanaze Nakmai xa ra vamaravaas sin naandi.

²⁰ Pana faaziarang ila pira angkari ma xa utu-aas taning, aubina di rexaazin adu Nakmai xa rauxin a dikdikang ka iziar bulaai bulaai, ma naan Nakmai vaaratunaan, ma azanon saan pana naan malasing kanaan. Kawit nat faraxas dina raamin amun saan angkanaan singsaxai naandi di rexaazin. Di rexaazin amun saan angkanaan panaze di raamin amun saan naa ra giu wana faaziarang kanaan. Malasing ma xawit nat faraxas dina dador xol naandi lamarana.

²¹ Avuna naapalaau di rexaazin Nakmai, xawit di varanop pana naan malasing adu naan Nakmai, ma xawit saait di wisfaadaxa zina. Di inaxam palaau be malasing adu xawit di rexaazin tazaar ma a maskana naandi xa rabanat malasing adu di iziar la bungszuk. ²² Naapalaau di piaat adu di mazam singsaxai faaratunaan di balas amun tabanat. ²³ Ma di bain dina lotu waan sin Nakmai xa roro bulaai bulaai, ma di lotu wana a laklagaai aubina ina di imaat ma wana a laklagaai amun saan di tok malasing amun maani ma amun kaktalavaat ma amun saan di ios pana xuna naandi.

²⁴ Malasing ma Nakmai xa vamalmalin pizin naandi xuna giuang amun matmalabuk ka mitikaai lalozang amun sasaxotang taksaat ilamaskana naandi. Malasing bani di gigiu

amun saan iwana maangilang la winpina naandi wana naandi zaksaxai. ²⁵ Naandi di xul a vaaratunaanang pana Nakmai wana a vaagitang. Ma dit lotu ma dit maainung paan be wana amun saan ina Nakmai xa ra vaziaar ma xawit saxo dit lotu waan sin Nakmai ina xa vaziaar amun saan faakdul. Ma amun aangelo ma aubina zina dina wisfaru naan bulaai bulaai. Ka vaaratunaan.

²⁶ Naandi angkanaan di ra gigiu amun tak-saarang malasing kanaan, malasing ma Nakmai xa vamalmalin pizin naandi wana sasaxotang taksaat iwana maangilang sin naandi. A furavin sin naandi zaait di xul a lan iwana maxuzang sin amun kastunaan ma di maxus puli zin naandi nanga a furavin. ²⁷ Malasing saait bani wana ubina, di vataling a lan iwana maxuzang sin a furavin malasing amun kastunaan ma amun maskana naandi xa ramaraat puli wana naandi nanga ubina ma di gigiu amun matmalabuk ka mitikaai wana azanon ubina. Ma dit suruk aikilizang iwana puxaaiang la winpina naandi xat faraxas pana amun matmalabuk taksaat sin naandi.

²⁸ Ma malasing saait, naandi xawit di ra inaxam pana Nakmai, di naxaam adu a matmalabuk iwana rexaazang pana Nakmai azaan palaau be. Malasing ma naan ka vamalmalin pizin naandi xuna ainaxamang sin naandi xana raksaat ma dina giu amun saan kawit na tak pana naadina giu. ²⁹ Di bas pana amun matmalabuk faakdul xawit na tak, ma amun taksaarang faakdul, ma amun matmalabuk faakdul iwana lamaiang, ma amun matmalabuk faakdul iwana kawinang azanon. Ma di bas pana amun matmalabuk

iwana marazuzuaiang, ma amun matmalabuk iwana zopsop famaata palauang aubina, ma amun matmalabuk iwana varamangatang, ma amun matmalabuk iwana vaagitang, ma amun matmalabuk iwana maska raksaatang pana azanon. Ma di dador ngutngut,³⁰ ma di wispiaal azanon tawarak, ma di purua wana Nakmai, ma dit piaal azanon, ma dit langga, ma dit falaup naandi nanga, ma dit naxaam amun lan faaxur xuna giuang a raksaatang, ma xawit dit falos a dorang sin maamaa ma naanaa zin naandi.³¹ Kawit di rauxin ainaxamang daxa, ma xawit di waambazof amun kalxalang sin naandi, ma xawit di sasaxot azanon tawarak, ma xawit di maaluf azanon tawarak.³² A lus ka tak sin Nakmai xa piaata adu aubina dit fadada giuguang amun matmalabuk angkanaan, dina maat. Ma aubina angkanaan di rexaazin fatalamin a lus angkanaan, singsaxai naadi giugu nanga amun matmalabuk angkanaan ma di rudaxa wana aubina ina di giugu zaait malasing kanaan.

2

Aikilizang Sin Nakmai Xa Tak

¹ Malasing ma, nim faakdul ina naagui klis azanon tawarak ma naagut faktor naandi adu di raksaat, ga vazei nim adu xawit nat faraxas naaguna dador xol nim nanga wana amun taksaarang sinim. Aikilizang sinim kana klis fatok nanga nim, panaze naagui klis azanon tawarak,

singsaxai nim bani naagu gigiu zaait amun matmalabuk taksaat malasing naandi. ² Dia di rexaas adu araan Nakmai xai klis aubina di gigiu amun matmalabuk taksaat angkanaan, avuvuna aikilizang sina naan a vaaratunaanang. ³ Nim naagui klis aubina di gigiu amun matmalabuk taksaat, singsaxai nim nanga naagut maandaau zaait pana gigiuang. Malasing ma nim nis ma naagu naxaam adu Nakmai xana wen kilis nim? Nim be amun kastunaan. ⁴ Naan ka ra vatangin fanong a daxaiang sina zinim, ma xawit na klis fazaus nim pana amun matmalabuk taksaat sinim, ma xat simbang daxa wana nim naaguna uli wat sina. Singsaxai iaak naagu wiaal naan ina xa gigiu vamarazaat mase amun matmalabuk daxa angkanaan pana nim? Iaak kawit naagu raamin fakilaan adu Nakmai xa gigiu a daxaiang pana nim kuna naaguna inaxam taawuk siaana amun matmalabuk taksaat sinim?

⁵ Singsaxai a maskana nim ka dikdik ma xawit naagu inaxam taawuk, malasing ma nim nanga naagut falaup a boromaazikang sin Nakmai wana nim kula raan Nakmai xana vabalos a boromaazikang sina la maravas. La raan angkanaan naan kana vatangin aikilizang ka tak sina. ⁶ Naan “kana klis axazak saksaxai lalozang aze ramun saan naa ra giu vanong.” *(Saam 62:12)*

⁷ Azanon aubina di gut kuna giuang amun faamuzazang daxa. Naandi dit saleng amun lan kuna zurukang a marmari daxaiang ma aiza laba ma aizarang ina xawit ta maatang lamaskana. Nakmai xana lis a roro tapal zin naandi. ⁸ Singsaxai wana naandi ina dit falaup

naandi nanga ma xawit dit falos a dorang faaratu-
naan sin Nakmai ma di los be amun taksaarang,
Nakmai xana xis faulin naandi wana adi boro-
maazikang. ⁹ Ma xana lis a maravanang ma
adi vaamaazikang lapuk pana aubina vaakdul di
gigi amun taksaarang. Aikilizang kanaan, naana
vabalos kalaak pana amun Judaa ma lamuraana,
wana aubina xawit amun Judaa. ¹⁰ Singsaxai
wana naandi vaakdul di ra gigi amun matmal-
abuk daxa, Nakmai xana lis a marmari daxaiang
sin naandi ma xana valaup aizina naandi ma xana
lis a luaai zin naandi. Naan kana giu xalaak
kanaan pana amun Judaa ma lamuraana, wana
aubina xawit amun Judaa. ¹¹ Avuna Nakmai xai
klis amun matmalabuk sin aubina vaakdul wana
a lan azaxai be.

¹² Malasing ma aubina vaakdul ina di wetex-
aazin amun Lus sin Moses, ma di gigi amun
matmalabuk taksaat, Nakmai xana klis naandi
singsaxai xawit pana amun lus angkanaan, ma
naandi dina milung. Malasing saait bani wana
aubina vaakdul ina di rexaazin amun Lus sin
Moses, ma di gigi amun matmalabuk taksaat,
Nakmai xana klis saait naandi wana a dorang
iwana lus. ¹³ Avuna aubina ina di ra langarin
be amun Lus sin Moses kawit di tak lamarana
Nakmai. Naandi be ina dit falos amun lus
angkanaan, naan kana vakilaan naandi aubina di
tak. ¹⁴ Avuna azanon aubina xawit amun Judaa,
xawit di rauxin amun Lus sin Moses singsaxai
di gigi amun matmalabuk daxa malasing amun
lus angkanaan ka piaat, ka rauxin nanga paa
aza lus ka iziar lamaskana naandi. ¹⁵ Uwat

aubina angkanaan, ka maravas adu Nakmai xa ra varaar vating amun inaxamang iwana amun lus angkanaan lamaskana naandi. Avuna araan di gigiu amun matmalabuk taksaat, a maskana naandi xat fakor naandi ma araan di gigiu amun matmalabuk daxa, a maskana naandi xai rur vawaal naandi. ¹⁶ Malasing ma la raan Nakmai xana klis aubina xana malasing kanaan. Naan kana lis aikilizang ka waan sin Iesu Kaarisito xuna klizang aubina wana amun saan faakdul ina xa izi vunfun lamaskana naandi. Nia gai fazei wana amun saan angkanaan araan ga fazei wana Dorang Daxa.

Amun Judaa Xawit Dit Falos Fatalamin Amun Lus Sin Moses

¹⁷ Ma taning gana dador zinim angkanaan naagut fakilaan nim nanga amun Judaa. Naagu ratasin ainaxamang sinim pana amun Lus sin Moses, ma naagui dador langga wana Nakmai, ¹⁸ ma naagui rexaazin a sasaxotang ma ainaxamang sina, ma xat faraxas naaguna raamin fakilaan amun matmalabuk ina xa daxa mase, wanaze naagu ra zuruk amun faraviraaiang pana amun Lus sin Moses, ¹⁹ ma naagu naxaam mase adu nim naagu malasing axazak ina xat findaan a marawif, ma naagu malasing a maravas sin aubina di iziar la bungsuzuk, ²⁰ ma naagut firaai aubina di rabanat ma a funalik mumut, panaze naagu rauxin amun Lus sin Moses, ina xat fatangin amun texaazang ma dorang faaratunaan. ²¹ Malasing ma naagu viraai uzanon tawarak, singsaxai malasing faa, xawit naagu viraai nim

nanga wana? Naagu fazei tuaa ra vinaauang, singsaxai malasing faa, nim nanga naagut finaau? ²² Naagu piaat tuaa ra milivinang a rapti o ravin tawarak, singsaxai malasing faa, nim nanga naagut milivin ta rapti o ravin tawarak? Naagu bain amun nakmai vaagit, singsaxai malasing faa, naagu vinaau lamaskana amun faal a lotu zin naandi? ²³ Naagu dador langga wana amun Lus sin Moses, singsaxai malasing faa, naagu laxau amun Lus angkanaan malasing ma naagu kawin aizina Nakmai? ²⁴ Ka malasing a dorang lamaskana Baar Xoxok naako, “Aubina xawit amun Judaa di piaat faraksaat aizina Nakmai avuna wana amun matmalabuk sinim amun Judaa.” (Aais 52:5)

A Matmalabuk Faaratunaan Iwana Ftuk Pizinang A Vang Pakpak

²⁵ Tamon ta Judaa xa valos amun Lus sin Moses, naanaan a matmalabuk iwana ftuk pizinang a vang pakpak pana naan, kana vawaal naan. Singsaxai tamon kawit na valos amun lus angkanaan, naan ka malasing be axazak ina xawit di ftuk pizin a vang pakpaakna. ²⁶ Azanon ubina ina xawit di ftuk pizin a vang pakpaaka naandi, tamon di valos amun inaxamang iwana amun Lus sin Moses, Nakmai xa raamin naandi adu di ra ftuk pizin fanong a vang pakpaaka naandi. ²⁷ Axazak ina xawit di ra ftuk pizin a vang pakpaakna ma xawit di ra viraai naan pana lus, singsaxai naan ka valos nanga amun saan a lus ka piaat, a roroiang sina xana vakor axazak ina

di ra ftuk pizin a vang pakpaakna ma xa rexaazin amun lus singsaxai xawit naa valos.

²⁸ Axazak ina xa Judaa wana a winpin be, naan kawit a Judaa vaaratunaan. Ma axazak saait ina di ra ftuk pizin a vang pakpaakna la winpin be, xawit a matmalabuk faaratunaan iwana ftuk pizinang a vang pakpak. ²⁹ Singsaxai tamon axazak ka valos faratunaan Nakmai lamaskana, naan mase a Judaa vaaratunaan. Ma a matmalabuk faaratunaan iwana ftuk pizinang a vang pakpak, a Laklagaai a Raabu xa giu lamaskana axazak angkanaan, ma xawit aubina di gigiu araan di valos be amun lus ina di ra varaar vating. Axazak ina a Laklagaai a Raabu xa ra giu malasing kanaan pana naan, Nakmai nanga xana wisfaru naan, kawit aubina.

3

Amun Matmalabuk Taksaat Sin Dia Xa Vatingin Adu Nakmai Xa Tak

¹ Malasing faa, xana mitat fawaal axazak tamon naan a Judaa ma di ftuk pizin a vang pakpaakna?

² Ka daxa mase wana amun lan faakdul. Paamua, Nakmai xa ra lis a dorang sina zin amun Judaa xuna xatkatong fatalaminang.

³ Ka vaaratunaan, azanon Judaa xawit di valos a dorang sin naandi. Tamon di giu malasing kanaan, malasing faa, xat faraxas kana ruxol Nakmai wana waambazovang amun kalxalang

sina? ⁴ Kawit mase! Tamon aubina vaakdul dit faagit, a dorang sin Nakmai xat faaratu-naan nanga. Ka malasing di ra varaar vating lamaskana Baar Xoxok malasing kari,

“Kuna araan gu dador, amun saan faakdul xana vatangin adu nua gu tak.

Ma araan di klis nua, guna waramin naandi.”
(*Saam 51:4*)

⁵ Araan dia di giu a matmalabuk kawit na tak, a raksaatang sin dia xat fatangin la maravas adu Nakmai xa tak. Malasing faa, dina piaat adu Nakmai xawit na klis fatok dia wana zaan angkanaan? Azanon aubina ila pira angkari di piaat malasing kanaan. ⁶ Kawit mase! Tamon naan kawit nai klis fatok dia lamun taan angkari, naan kana mitai klis aubina vaakdul ila pira angkari? ⁷ Taxazak kana piaat naako, “Tamon nia a rapti iwana vaagitang ma amun matmalabuk surugu xa vatangin adu a dorang sin Nakmai xa vaaratu-naan ma xa valaup aizina, xunaze Nakmai xat fakilaan nia axazak taksaat ma gana purua wana aikilizang sina?” ⁸ Azanon aubina di wispiaal dia ma di piaat adu dia dit firaai aubina malasing kari, “Dia dina giu a raksaatang kuna a daxaiang kana balas la maravas.” Naandi ina di piaat malasing kanaan ka tak pana naandi dina milung pana aikilizang sin Nakmai.

Kawit Taxazak Ka Tak

⁹ Malasing ma, malasing faa, dia amun Judaa di rauxin aiza daxa wana aubina xawit amun Judaa? Kawit. Ga ra piaat adu amun Judaa ma aubina

xawit amun Judaa dit faraxas faraxai be ma di iziar lawaana dikdikang iwana matmalabuk tak-saat. ¹⁰ Ka malasing di ra varaar vating lamaskana Baar Xoxok malasing kari,

“Kawit taxazak ka tak,
kawit mase!

¹¹ Kawit taxazak ka mazaam Nakmai.
Kawit taxazak ka zزالeng naan.

¹² Naandi vaakdul di waan fataling fanong naan.
Naandi vaakdul amun sangof.

Kawit taxazak sin naandi xa gigi amun matmal-abuk daxa,
xawit mase taxazak.” *(Saam 14:1-3)*

¹³ “A bukadola naandi xa ralakas malasing a luka maat.*
Di rategit pana amun karamana naandi.”
(Saam 5:9)

“A taaring ka iziar la bula naandi,
malasing a zizi raksaat ina xat karaat ax-azak.” *(Saam 140:3)*

¹⁴ “A nguza naandi xa bas pana a dorang taksaat,
ma a dorang sin naandi xat faamirik.” *(Saam 10:7)*

¹⁵ “A maskana naandi xa ramaraat kuna zop famaatang aubina.

¹⁶ Lamun non naadi waan pana, di vanong pizin aubina
ma dit famazik famarazaat naandi.

¹⁷ Kawit di rexaazin a lan iwana a luaai.” *(Aais 59:7-8)*

* **3:13** Aknaaza dorang kari adu a dorang sin naandi xa mitikaai.

18 “Kawit dit maraaut pana Nakmai.” (*Saam 36:1*)

19 Dia di rexaas adu amun saan angkanaan amun lus ka piaat, naa piaat sin aubina ina di ra iziar lawaana amun lus angkanaan, kuna amun nguza naandi xana ngusbuk ma xawit taxazak kana wispuk. Ma aubina vaakdul dina irur wana aikilizang sin Nakmai. 20 Naan a wuvuna xanaan kawit taxazak kat faraxas kana tak lamarana Nakmai wana valozang amun lus, panaze amun lus be dit fatangin amun matmalabuk taksaat sin dia.

Wana Ainaxam Paazaaiang Be Aubina Di Tak Lamarana Nakmai

21 Naari Nakmai xa vatangin fanong a lan kuna aubina dina tak pana, singsaxai xawit pana valozang amun lus. Amun Lus Sin Moses ma amun Fararang sin amun Profet di ra dador wana a lan angkanaan. 22 A lan angkanaan kuna dia dina tak ka wat nanga zin Nakmai, ma xa malasing kari: Aubina dina inaxam paazaai be wana Iesu Kaarisito ma Nakmai xana vakilaan naandi adu di tak. Amun Judaa ma naandi xawit amun Judaa dit faraxas faraxai be. 23 Aubina vaakdul di ra gigiu amun matmalabuk taksaat ma xawit nat faraxas dina uzaa ma dina albis lamaskana marmari daxaiang sin Nakmai. 24 Singsaxai wana daxaiang sin Nakmai, aubina di inaxam paazaai ma Nakmai xat fakilaan palau be naandi adu di tak lamarana avuna wana a wulwulang ina Iesu Kaarisito xa ra giu xuna vamamaraxazang naandi. 25 Nakmai xa lis Naatna xuna maatang ma a daraaina xa zaf

pizin amun matmalabuk taksaat sin aubina vaakdul ina di inaxam paazaai wana naan. Naan ka giu malasing kanaan kuna vatanginang a matmalabuk ka tak sina, wanaze waamua Nakmai xa ra vamalmalin pizin amun matmalabuk taksaat sin aubina ma xawit na ra klis naandi wana. ²⁶ Naan ka giu zaait malasing kanaan kuna vatanginang lamun taan angkari adu naan ka tak, malasing ma naan ka tak ma naan axazak kat fakilaan aubina di tak araan di inaxam paazaai wana Iesu.

²⁷ Malasing ma dia dina valaup dia nanga wanaze? Kawit tazaan. Iaak dina valaup dia nanga wanaze di giu amun gigiuang iwana amun lus? Kawit! Dia dina wen falaup dia nanga, wanaze dia di inaxam paazaai wana Iesu.

²⁸ Avuna dia di raamin fakilaan adu Nakmai xat fakilaan aubina di tak lamarana wana ainaxam paazaaiang be wana Iesu ma xawit pana valozang amun lus. ²⁹ Ma xa malasing faa, Nakmai naan Nakmai zin amun Judaa zingbe o Nakmai zin aubina xawit amun Judaa zaait? Aiang, naan Nakmai zin aubina xawit amun Judaa zaait.

³⁰ Avuna Nakmai azaxai be ma xa vakilaan amun Judaa adu naandi di tak lamarana wana ainaxam paazaaiang, ma malasing saait bani, naan ka vakilaan aubina xawit amun Judaa adu naandi di tak pana ainaxam paazaaiang kanaan saait.

³¹ Malasing faa, tamon dia di inaxam paazaai, dina luaa psin a lus? Kawit! Araan di inaxam paazaai, di vadikdik a lus.

4

Nakmai Xa Vakilaan Aabaraam Adu Xa Tak

¹ Malasing ma dia dina piaat aze wana Aabaraam damana dia amun Judaa? Aze razaan naa ra tangin pana azaan angkanaan? ² Tamon Nakmai xa ra vakilaan Aabaraam ka tak avuna wana amun gigiuang naa ra giu, xat faraxas Aabaraam kana valaup naan nanga wana. Singsaxai naan kawit nat faraxas kana valaup naan nanga lamarana Nakmai. ³ Aze razaan a Baar Xoxok ka piaat? Ka piaat malasing kari, “Aabaraam ka inaxam paazaai wana Nakmai ma Nakmai xa kalin naan a rapti xa tak.” (*Var 15:6*)

⁴ Tamon axazak kat faamuzas, dina wul naan pana vaamuzazang sina, a wulwulang kanaan kawit a talazang. Ka tak nanga wana dina wul naan. ⁵ Singsaxai Nakmai xawit nat fakilaan axazak adu naan ka tak pana vaamuzazang naa gigiu. Kat fakilaan axazak ka tak panaze naan ka inaxam paazaai. Avuna naan ka inaxam paazaai wana Nakmai ina xat fatok aubina di ilis a tora naandi zina. ⁶ Dewit saait ka piaat malasing kanaan. Naan ka piaat adu axazak ka zuzuruk a daxaiang araan Nakmai xat fakilaan naan adu naan ka tak, kawit pana amun saan ina naan ka gigiu, singsaxai wana ainaxam paazaaiang sina be. Naan ka piaat malasing kari,

⁷ “Aubina ina Nakmai xa ra naxaam pizin amun matmalabuk iwana fida laxauang amun lus,
ma xa ra zaf pizin amun matmalabuk taksaat sin naandi,

di ra zuruk a daxaiang.

⁸ Axazak ina a Piran kana wen naxaam kaarik amun matmalabuk taksaat sina, xa ra zuruk a daxaiang.” *(Saam 32:1-2)*

⁹ Malasing faa, naandi be ina di ra ftuk pizin a vang pakpaaka naandi dit suruk a daxaiang? Kawit, naandi zaait ina xawit di ra ftuk pizin a vang pakpaaka naandi. Avuna dia di ra pi-aat fanong adu Aabaraam ka ra inaxam paazaai malasing ma Nakmai xa vakilaan naan a rapti xa tak. ¹⁰ Lasang Nakmai xa ra vakilaan adu naan ka tak? Paamua wana vaamuzazang iwana ftuk pizinang a vang pakpak o lamuraana? Nakmai xa ra vakilaan naan a rapti xa tak paamua wana di ra ftuk pizin a vang pakpaakna ma xawit lamuraana. ¹¹ Nakmai xa ra lis a matmalabuk iwana ftuk pizinang a vang pakpak sin Aabaraam malasing a vaakilanang. A vaakilanang kanaan ka vatan-gin a vaaratunaanang adu naan ka tak lamarana Nakmai avuna wana ainaxam paazaaiang sina. Malasing ma Aabaraam naan damana aubina vaakdul ina xawit di ra ftuk pizin a vang pakpaaka naandi ma di ra inaxam paazaai. Nakmai xa ra vakilaan naandi adu di tak lamarana. ¹² Ma naan saait damana naandi ina di ra ftuk pizin a vang pakpaaka naandi, singsaxai wanaze di ra los a lan iwana inaxam paazaaiang ina damana dia Aabaraam ka ra los araan kawit nanga di ra ftuk pizin a vang pakpaakna.

*A Xalxalang Sin Nakmai Aaxan Aubina Vaakdul
Di Inaxam Paazaai*

¹³ Nakmai xa ra xalxal zin Aabaraam adu xana lis a pira angkari zin Aabaraam ma amun natnaat sina. A xalxal angkanaan sin Nakmai xa waan sin Aabaraam, kawit pana adu xa valos amun lus, singsaxai wanaze naan ka ra inaxam paazaai ma Nakmai xa vakilaan adu naan a rapti xa tak lamarana. ¹⁴ Avuna tamon Nakmai xana lis a pira angkari zin aubina wanaze di valos amun lus, naanaan ainaxam paazaaiang ma a xalxalang kanaan, uru zaan angkanaan di zaan palaaui a be, ¹⁵ wanaze xawit taxazak kat faraxas kana valos fakdul amun Lus sin Moses malasing ma a boromaazikang sin Nakmai xa iziar wana naandi. Tamon kawit ta lus, kawit nat faraxas dina fida laxau a lus.

¹⁶ Malasing ma azaan angkanaan ina Nakmai xa ra xalxal wana, naana lis sin naandi ina di inaxam paazaai. Nakmai xa ra giu malasing kanaan kuna xana malasing be a talazang iwana daxaiang ma xana waan sin amun natnaat faakdul zin Aabaraam. Kawit sin amun Judaa be ina di ra lis amun Lus sin naandi, xawit. Sin naandi zaait ina di ra inaxam paazaai malasing Aabaraam. Naan damana dia vaakdul. ¹⁷ Ka malasing di ra varaar vating lamaskana Baar Xoxok malasing kari, “Ga ra vabalos nua xuna nua guna damana amun lelem aubina xa varas.” *(Var 17:5)*

Lamarana Nakmai, Aabaraam naan damana dia, wanaze naan ka ra inaxam paazaai wana Nakmai, ina xat faramaraat faulin aubina ziaana maatang

4:13 Var 17:4-6, 22:17-18, Gal 3:29

4:14 Gal 3:18

4:16 Gal

3:7

ma xai dador be ma amun saan ina xawit di iziar di balas.

¹⁸ Nakmai xa ra xalxal zin Aabaraam adu naan kana rauxin a nalik. Ka piaat sina malasing kari, “Nua guna damana amun lemlem aubina xa varas.” *(Var 15:5)*

Aabaraam kawit na rexaas Nakmai xana giu vatfaraxazin a xalxalang kanaan malasing faa, singsaxai xa zimbang faraxai wana ainaxam paazaaiang pana azaan angkanaan ma xa inaxam paazaai ma xa balas damana amun lemlem aubina xa varas. ¹⁹ Ma ainaxam paazaaiang sina xawit na zu araan ka raamin adu a maariaas sina xa zangaafu varazuai ma xawit

kaarik nat faraxas kana raxunalik. Ma Seraa zaait ka baiak ma xawit ka nat faraxas kana luk. ²⁰ Singsaxai Aabaraam kawit na rauxin ainaxam-ang urua wana a xalxalang sin Nakmai. Ainaxam paazaaiang sina xa dikdik puzaa nanga ma xa valaup aizina Nakmai. ²¹ Ma lamaskana ainaxam paazaaiang sina, xa rexaas nanga adu Nakmai xat faraxas kana waambazof amun saan ina naa ra xalxal wana. ²² Malasing ma wana ainaxam paazaaiang sin Aabaraam, a Baar Xoxok ka piaat malasing kari, “Nakmai xa kalin naan a rapti xa tak.” ²³ Araan ka piaat naako, “Nakmai xa ra vakilaan naan a rapti xa tak,” kawit na dador be wana Aabaraam, kawit. ²⁴ Ka dador zaait pana dia. Tamon dia di inaxam paazaai wana Nakmai, ina xa ra varamaraat faulin Iesu a Piran sin dia ziaana maatang, naan kana vakilaan saait dia adu dia aubina di tak. ²⁵ Nakmai xa ra lis Iesu xuna maat saxotang amun matmalabuk taksaat sin dia.

Ma xa ra varamaraat faulin naan siaana maatang
ma xa roro xaarik kuna dia dina tak lamarana
Nakmai.

5

Dia Di Izi Paasaxo Xaarik Faraxai Wana Nakmai

¹ Malasing ma wana ainaxam paazaaiang sin dia, Nakmai xa ra vakilaan dia adu dia di tak lamarana. Ma dia di iziar lamaskana a luaai varaxai wana Nakmai avuna wana a Piran sin dia Iesu Kaarisito. ² Araan dia di inaxam paazaai wana Iesu, dit faraxas dina albis lamaskana a daxaiang sina. Ma taning dia di iziar vaanong lamaskana. Ma dia di valaup Nakmai ma di fazei adu dit simbang pana a marmari daxaiang sin Nakmai ina dina iziar lamaskana mur. ³ Ma xawit naanaan singbe, dia dit nanam saait pana amun maravanang dia dit fazaak panaze di rexaas adu amun maravanang kanaan kana vabalos dia dina irur dikdik lamaskana. ⁴ Ma airur dikdikang sin dia xana vabalos a makalang. Ma a makalang kat fadikdik dia wana zimbangang faraxai wana ainaxam paazaaiang. ⁵ Araan dit simbang faraxai wana ainaxam paazaaiang, kawit dit simbang palaau, wanaze Nakmai xa ra sfaar a maskana dia wana a matmalabuk sina iwana sasaxotang azanon araan naan ka ra lis a Laklagaai a Raabu zin dia.

⁶ Paamua araan dia di iziar lawalau wana Nakmai, xawit nat faraxas dina giu tasaan aaxana. Singsaxai la notaan mase xa tak, Kaarisito xa ra maat kun aubina di ilis a tora naandi zin Nakmai. ⁷ Ka lagaf mase wana taxazak kana xul

axazak ka tak ma xana maat la kiaana. Iaak kat faraxas axazak kana maat saxot ta rapti xa gigiu amun matmalabuk daxa. ⁸ Sing saxai araan dia di iziar nanga malasing aubina iwana gigiuang amun matmalabuk taksaat, Nakmai xa ra vatan-gin a matmalabuk sina iwana sasaxotang dia araan naan ka ra kling fawat Kaarisito ma xa ra maat kun dia.

⁹ Ma wana a dari zin Iesu, Nakmai xat fakilaan dia di tak lamarana. Malasing ma xa vaaratunaan adu Iesu xana zaxot faulin dia ziaana boro-maazikang sin Nakmai la raan iwana aikilizang.

¹⁰ Araan dia di iziar nanga malasing amun purua zin Nakmai, naan ka ra kling fawat Naatna ma xa maat kun dia xuna dina vaamada varaxai wana Nakmai. Ma taning araan dia di vaamada varaxai wana naan, ka vaaratunaan adu naan kana zaxot faulin dia lamaskana roroiang sina. ¹¹ Ma xawit naanaan singbe, dia zaait dit falaup Nakmai lamaskana a Piran sin dia Iesu Kaarisito, wanaze naan ka ra vamada dia varaxai wana Nakmai.

Aadaam Ka Ra Lis A Maatang Ma Iesu Xa Lis A Roroiang

¹² A matmalabuk taksaat ka balas la pira angkari lalozang a rapti be azaxai. Ma a matmalabuk taksaat kat fabalos a maatang. Malasing ma aubina vaakdul dina maat panaze naandi vaakdul di gigiu amun matmalabuk taksaat. ¹³ Avuna waamua wana Nakmai xa ra lis amun Lus sin Moses, a matmalabuk taksaat ka iziar vaanong la pira angkari. Sing saxai tamon kawit ta lus, Nakmai xana wen fakor aubina ina xawit dit falos amun lus angkanaan. ¹⁴ Sing saxai

xa varumara la raan sin Aadaam ma xa utuaas la raan sin Moses, aubina di iziar lawaana dikdikang iwana maatang. Aubina rawarak kawit di ra giu awat matmalabuk taksaat malasing Aadaam ka ra giu, ina xa ra langarin a dorang sin Nakmai singsaxai xawit naa ra valos. Singsaxai naandi zaait di iziar lawaana a dikdikang iwana maatang. Aadaam naan a vingaaiang pana a rapti ina xa wat mur.

¹⁵ Singsaxai nandiaa xawit dit faraxas faraxai iaa. A talazang sin Nakmai xawit na malasing a matmalabuk taksaat sin Aadaam. Aubina xa varas di ra maat avuna wana a matmalabuk taksaat sin a rapti be azaxai. Singsaxai a daxaiang sin Nakmai xa bas pakluaai ma wana a rapti be azaxai, Iesu Kaarisito, lamaskana a daxaiang kanaan sina, naan ka ra lis palau a talazang iwana roroiang sin aubina xa varas. ¹⁶ Aza zaan saait, a talazang sin Nakmai xawit na malasing azaan ina xa ra balas pana matmalabuk taksaat sin Aadaam. Lalozang a matmalabuk taksaat azaxai, Nakmai xa ra klis ma xa rasin a mar-avanang, singsaxai lalozang amun matmalabuk taksaat sin amala aubina, a talazang sin Nakmai xa ra wat ma Nakmai xa vakilaan naandi di tak lamarana. ¹⁷ Ma wana a matmalabuk taksaat sin a rapti be azaxai, aubina vaakdul di iziar lawaana dikdikang iwana maatang. Singsaxai xa vaaratu-naan adu aubina ina di ra zuruk adi daxaiang laba zin Nakmai ma a talazang iwana vakilaanang naandi aubina di tak, dina waramin a maatang avuna wana a vaamuzazang sin a rapti be azaxai, Iesu Kaarisito.

¹⁸ Malasing ma aubina vaakdul Nakmai xa

klis naandi ma xa rasin a maravanang pana naandi avuna wana matmalabuk taksaat azaxai zin Aadaam. Malasing bani zaait a matmalabuk azaxai xa tak Iesu xa ra giu, naa ra giu aaxan aubina vaakdul xuna vakilaanang naandi di tak lamarana Nakmai ma dina roro. ¹⁹ Amala aubina xa varas di balas aubina iwana gigiuang amun matmalabuk taksaat panaze a rapti azaxai xawit na valos a dorang sin Nakmai. Malasing saait bani, a rapti azaxai xa valos a dorang sin Nakmai, malasing ma amala aubina xa varas dina balas aubina di tak.

²⁰ Araan Nakmai xa ra lis amun Lus sin Moses, a matmalabuk taksaat ka ra balas laba. Singsaxai araan a matmalabuk taksaat ka balas laba, a daxaiang sin Nakmai xa laba marazaat nanga laaxur wana. ²¹ Malasing ma a matmalabuk taksaat ka waramin a roroiang sin aubina ma xa lis a maatang sin naandi. Ma malasing saait bani, a daxaiang sin Nakmai xa waramin a roroiang sin dia ma wana amun gigiuang ina Iesu Kaarisito a Piran sin dia xa ra giu, Nakmai xa vakilaan dia di tak lamarana ma xa lis a roro tapal zin dia.

6

Tamon Di Maat Faraxai Wana Kaarisito, Dina Roro Zaaat Faraxai Wana Naan

¹ Malasing ma dina piaat aze? Malasing faa, xa daxa be tamon dina maandaau nanga wana giuang amun matmalabuk taksaat kuna a daxaiang sin Nakmai xanat laba uzaa nanga? ² Kawit mase! Dia di maat pana matmalabuk taksaat sin dia. Ma dina mita iziar nanga lamaskana?

³⁻⁴ Kawit naagu rexaas adu di baaptaais dia xuna iziarang lamaskana Iesu Kaarisito? Malasing ma araan di ra baaptaais dia, di maat faraxai wana Kaarisito ma di xavin dia zaait faraxai wana naan. Malasing Nakmai Damana dia xa ra varamaraat faulin Kaarisito ziaana maatang pana dikdikang laba lamaskana marmari daxaiang sin Nakmai, dia zaait dina iziar wana a roroiang faaxur.

⁵ Ma tamon dia di watu varaxai wana Iesu lamaskana a maatang malasing sina, dina watu varaxai zaait pana naan lamaskana a ramaraat puliang siaana maatang malasing sina. ⁶ Dia di rexaas adu a roroiang kabaar zin dia xa maat faanong faraxai wana Kaarisito laaxur wana robuxul xuna a matmalabuk taksaat la winpina dia xana wen tauxin ta dikdikang, ma xuna dia dina wen iaana kilaiiang kaarik sin a matmalabuk taksaat. ⁷ Avuna axazak ka ra maat faraxai wana Kaarisito, Nakmai xa vamamaraxas fanong naan siaana matmalabuk taksaat.

⁸ Tamon dia di maat faraxai wana Kaarisito, di inaxam paazaai adu dina roro zaait faraxai wana naan. ⁹ Avuna di rexaas adu araan Kaarisito xa ramaraat puli ziaana maatang, naan kana wen maat kaarik, panaze a maatang kawit na rauxin a dikdikang kuna waraminang naan. ¹⁰ Naan ka maat faazaxai be xuna zuruk pizinang amun dikdikang faakdul iwana matmalabuk taksaat. Ma araan naan ka roro uli, xa roro xun Nakmai.

¹¹ Malasing saait bani wana nim, naaguna raamin fakilaan adu naagu ra maat pana matmalabuk taksaat sinim, ma lamaskana Iesu Kaarisito, naagu roro xun Nakmai. ¹² Malasing ma tuaa

xaarik naagu lis pizin a winpina nim ina xai maat be, xuna matmalabuk taksaat kana waramin ma naaguna valos a sasaxotang taksaat ila winpina nim. ¹³ Tuaa xaarik naagu lis pizin ta non ila winpina nim kuna xana malasing azaan iwana vaamuzazang kuna giuang a raksaatang. Nakmai xa varamaraat faulin nim siaana maatang ma naaguna lis nim nanga zina. Ma naaguna lis fakdul zaait amun non ila winpina nim sin Nakmai malasing azaan iwana vaamuzazang sina xuna giuang amun faamuzazang ka tak. ¹⁴ Avuna a matmalabuk taksaat kana wen paramin kaarik nim, panaze xawit naagu iziar lawaana amun Lus sin Moses. Kawit. Naagu iziar lawaana daxaiang sin Nakmai.

Dia Amun Iaana Kilaaiang Sin Amun Matmalabuk Ka Tak

¹⁵ Kawit kaarik di iziar lawaana lus, dia di iziar lawaana daxaiang sin Nakmai. Malasing ma xa malasing faa, dina giu xaarik a matmalabuk taksaat? Kawit mase! ¹⁶ Iaak kawit naagu rexaas adu tamon naagu lis nim nanga zin taxazak kuna valozang a dorang sina, nim amun iaana kilaaiang sina. Tamon nim amun iaana kilaaiang sin a matmalabuk taksaat, kana lis a maatang sinim. Singsaxai tamon naagu valos a dorang sin Nakmai, xana vabalos a roroiang ka tak lamarana. ¹⁷ Ga wisfaadaxa zin Nakmai wanaze wamua nim naagu iaana kilaaiang sin a matmalabuk taksaat singsaxai taning pana maskana nim faakdul, naagu valos amun faraviraaiang ina di ra lis sinim. ¹⁸ Nakmai xa vamamaraxas fanong nim

siaana matmalabuk taksaat ma naari naagu iaana kilaaiang ka zin amun matmalabuk ka tak.

¹⁹ Ga dador zinin pana amun dorang lalaamangaai wanaze xawit naagu maravas daxa wana amun saan iwana laklagai. Paamua naagu ra lis amun non ila winpina nim kuna xana iaana kilaaiang sin amun matmalabuk ka mitikaai ma amun matmalabuk taksaat ina xat balas taksaat mase. Sing saxai naari, naaguna lis amun non ila winpina nim kuna xana iaana kilaaiang sin amun matmalabuk ka tak kuna roroiang sinim kana ninis lamarana Nakmai. ²⁰ Paamua araan naagu iaana kilaaiang sin amun matmalabuk taksaat, kawit naagu iziar lawaana dikdikang iwana amun matmalabuk ka tak. ²¹ Paamua naagu ra gigiu amun matmalabuk taksaat ma naari naagu maangil wana. Araan naagu ra gigiu, aze rasaan daxa naagu zuruk pana? A zaan taksaat be, a maatang. ²² Sing saxai naari, Nakmai xa ra vamaraxas fanong nim siaana matmalabuk taksaat ma naagu iaana kilaaiang be xa zin Nakmai. Malasing ma a zaan daxa naagu zuruk kari: Nakmai xat faninis a roroiang sinim ma a fnuaai iwana a matmalabuk angkanaan a roro tapal. ²³ Avuna a wulwulang iwana matmalabuk taksaat a maatang. Sing saxai a talazang sin Nakmai a roro tapal aaxan naandi di iziar lamaskana Iesu Kaarisito a Piran sin dia.

7

A Dorang Lalaamangaai Wana A Lus Iwana Vaamaxuzang

¹ Amun taatum lamaskana Kaarisito, gana dador zinim ina naagu rexaazin amun lus. Malasing faa, xawit naagu rexaas adu naandi be ina di izi roro, di iziar nanga lawaana amun lus?

² Gana dador lalaamangaai wana a lus iwana vaamaxuzang: Tamon a ravin ka maxus, a lus iwana vaamaxuzang ka pis fating naan faraxai wana labana tamon labana xa izi roro nanga. Sing saxai tamon labana xa maat, a ravin ka mamaraxas siaana lus iwana vaamaxuzang. ³ Ma tamon a ravin ka maxus kaarik sin taza rapti ma labana xa izi roro nanga, a ravin angkanaan ka giu a matmalabuk taksaat iwana milivinang a rapti rawarak. Sing saxai tamon labana xa maat, a ravin angkanaan ka mamaraxas siaana a lus iwana vaamaxuzang, ma tamon ka maxus kaarik sin taza rapti, naan kawit na giu a matmalabuk taksaat iwana milivinang a rapti rawarak.

⁴ Malasing saait bani wana nim amun taatum surugu lamaskana Kaarisito, araan naan ka ra maat, nim naagu ra maat saait faraxai wana naan. Malasing ma naagu mamaraxas siaana amun Lus kuna naaguna iziar varaxai wana axazak, naan Iesu, ina xa ra ramaraat puli ziaana maatang. Ma naari dia di mamaraxas faanong kuna dina vuain a fnuaai daxa aaxan Nakmai. ⁵ Paamua araan amun sasaxotang taksaat ila winpina dia xa ra waramin a roroiang sin dia, amun Lus di varamaraat a sasaxotang taksaat ila winpina dia xuna giuang amun matmalabuk taksaat, malasing ma amun matmalabuk taksaat lamaskana roroiang sin dia di vuain be a maatang. ⁶ Sing saxai naari dia di maat faanong siaana amun saan ina xa

ra bulupis dia waamua. Ma dia di mamaraxas siaana a dikdikang iwana amun Lus ma di vaa-muzas ku Nakmai wana roroiang faaxur ina a Laklagaai a Raabu xa ra lis sin dia. Kawit na malasing a roroiang iwaamua araan di valos be amun Lus ina di ra varaar.

A Matmalabuk Taksaat Kai Zop Famaat Dia

⁷ Ma aze xa dina piaat? Iaak dina piaat adu amun Lus sin Moses amun saan taksaat? Kawit mase! Tamon kawit ta lus, ga lek pen taamin fakilaan a matmalabuk taksaat. Malasing kari, tamon Nakmai xawit na piaat lamaskana amun Lus naako, “Tuua di marazaxat,” (*Zax 20:17*) ga lek pen taamin fakilaan adu a marazaxatang pana azaan sin axazak tawarak kanaan a matmalabuk taksaat. ⁸ Singsaxai a matmalabuk taksaat ka tangin a lan lamaskana lus angkanaan kuna varamaraatang atavur amun sasaxotang taksaat faakdul la maskaagu wana marazaxatang pana amun saan sin azanon tawarak. Singsaxai tamon kawit ta lus, a matmalabuk taksaat kawit ta dikdikang iwana. ⁹ Paamua nanga, xawit ga rexaazin amun lus sin Nakmai. Singsaxai araan a lus angkanaan ka maravas surugu, a matmalabuk taksaat ka ramaraat la maskaagu, ¹⁰ ma ga maat. Ga raamin fakilaan adu amun lus angkanaan ina Nakmai xa ra lis kuna lizang a roroiang ka lis be a maatang surugu. ¹¹ Avuna a matmalabuk taksaat ka ra tangin a lan lamaskana lus ma xa vagit nia ma xa zop famaata nia. ¹² Malasing ma amun Lus ka xoxok ma amun dorang dikdik iwana amun Lus ka xoxok ma xa tak ma xa daxa.

¹³ Sing saxai malasing faa, azaan ina xa daxa xa zop famaata nia? Kawit! A matmalabuk taksaat ka ra vaamuzas faraxai wana dorang ka daxa iwana lus, ma xa vaxalxaal nia xuna tuaa gana valos ma xa lis a maatang surugu. Malasing ma lamaskana lus dia di raamin fakilaan adu a matmalabuk taksaat ka raksaat faakdul mase.

Azaan Daxa Ga Saxot Gana Giu Xawit Ga Giu Vabalos

¹⁴ Dia di rexaas adu amun lus sin Nakmai xanaan amun dorang ina xa wat sin a Laklagai a Raabu aaxan a laklagai zin dia. Sing saxai nia be a rapti ila pira angkari ma a matmalabuk taksaat ka ra bulupis nia xuna gana iaana kilaaiang sina. ¹⁵ Kawit ga maravas pana amun saan ga gigiu, avuna azaan daxa ina ga saxot gana giu, xawit gai giu, sing saxai azaan taksaat ina ga bain, naan azaan angkanaan gai giu. ¹⁶ Araan ga giu azaan ina xawit ga saxot gana giu, ga rudaxa adu amun lus sin Nakmai xa daxa. ¹⁷ Sing saxai naari, xawit ka nia ga gigiu amun saan angkanaan ka raksaat, kawit. A matmalabuk taksaat nanga ina xa iziar la maskaagu xa gigiu. ¹⁸ Avuna ga rexaas adu xawit tasaan daxa xa iziar la maskaagu. Ga dador wana amun sasaxotang taksaat ila winpinugu. Avuna ga saxot nanga gana giu azaan ka daxa sing saxai xawit nat faraxas gana giu vabalos. ¹⁹ Avuna azaan daxa ina ga saxot gana giu, xawit ga giu. Sing saxai a matmalabuk taksaat ina xawit ga saxot gana giu, naan azaan ga gigiu. ²⁰ Ma tamon ga giu azaan kawit ga saxot gana giu, xawit ka nia

ga gigiu, singsaxai a matmalabuk taksaat ina xa iziar la maskaagu xa gigiu.

²¹ Malasing ma azaan angkari xa vaaratunaan: Araan ga saxot gana giu azaan daxa, a raksaatang kat balas. ²² Avuna ipaa la maskaagu, ga sasaxot famarazaat amun lus sin Nakmai. ²³ Singsaxai la winpinugu, ga raamin aza lus kat farop faraxai wana a lus daxa lamaskana ainaxamang surugu ma xat bulupis nia xuna amun non ila winugu xana iziar lamaskana kibizaaiang sin a matmalabuk taksaat. ²⁴ Nia ga izi vupiran mase! Nis kana vamamaraxaas nia ziaana a winpin angkari iwana maatang? ²⁵ A wisfaadaxaiang ka waan sin Nakmai wanaze xa kling fawat Iesu Kaarisito a Piraana dia xuna zuruk pizinang amun matmalabuk taksaat sin dia. Ma Nakmai nanga xana vamamaraxaas nia.

Malasing ma nia nanga wana ainaxamang surugu, ga saxot gana valos amun lus sin Nakmai, singsaxai araan ga valos amun sasaxotang taksaat ila winugu, nia ga iaana kilaaiang be zin a matmalabuk taksaat.

8

A Roroiang Lamaskana Laklagaai a Raabu

¹ Malasing ma aubina ina di iziar lamaskana Iesu Kaarisito, xanawit ta puxaaiang iwana aikilizang sin Nakmai wana naandi, ² wanaze lamaskana Iesu Kaarisito a dikdikang sin a Laklagaai a Raabu ina xai lis a roroiang, ka vamamaraxas nim siaana a dikdikang iwana a matmalabuk taksaat ma a maatang. ³ Amun Lus sin Moses kawit dit faraxas dina ruxol a

raksaatang panaze xawit ta dikdikang sin dia xuna valozang amun lus araan di iziar lamaskana sasaxotang taksaat ila winpina dia. Singsaxai azaan ina a lus kawit nat faraxas kana giu, Nakmai xat faraxas kana giu. Naan ka ra kling fawat Naatna nanga iriat la pira angkari ma xa balas axastunaan malasing dia. Naan ka ra maat kuna wul vaxaromang amun matmalabuk taksaat sin dia. Ma wana amun matmalabuk taksaat angkanaan, Nakmai xa rasin la winpina Iesu, ma xa waramin la winpina. ⁴ Naan ka giu malasing kanaan kuna waambazovang amun matmalabuk ka tak iwana amun Lus sin Moses lamaskana dia ina xawit ka di valos amun sasaxotang taksaat ila winpina dia, singsaxai di valos a sasaxotang sin a Laklagaai a Raabu.

⁵ Aubina ina dit falos a sasaxotang taksaat ila winpina naandi, ainaxamang sin naandi zaait ka iziar wana amun saan taksaat ina a winpina naandi xai saxot. Singsaxai aubina ina dit falos a sasaxotang sin a Laklagaai a Raabu, ainaxamang sin naandi xa iziar wana amun saan ina a Laklagaai a Raabu xai saxot. ⁶ Ma axazak ina ainaxamang sina xat falos be a sasaxotang taksaat ila winpin, naan kana maat. Singsaxai axazak ina a Laklagaai a Raabu xat paamuain ainaxamang sina, naan kana rauxin a roroiang ma a luaai. ⁷ Axazak ina xat falos a sasaxotang taksaat ila winpina, naan a purua zin Nakmai. Avuna aubina ina ainaxamang sin naandi xa malasing kanaan, kawit dit falos amun lus sin Nakmai, ma xawit nat faraxas naadina valos. ⁸ Aubina ina a sasaxotang taksaat ila winpina naandi xat paamuin naandi,

xawit nat faraxas dina vadokdok Nakmai.

⁹ Singsaxai nim kawit kaarik naagu iziar lawaana dikdikang iwana amun sasaxotang taksaat ila winpin. Kawit! Naagu iziar lawaana dikdikang sin a Laklagaai a Raabu, tamon ka vaaratunaan adu a Laklagaai a Nakmai xa iziar lamaskana nim. Singsaxai tamon a Laklagai zin Kaarisito xawit na iziar lamaskana axazak, naan kawit sin Kaarisito. ¹⁰ Tamon Kaarisito xa iziar lamaskana nim, a Laklagaai a Raabu xa lis a roroiang pana a laklagai zinim, panaze naagu tak lamarana. Singsaxai a winpina nim kana maat nanga avuna wana matmalabuk taksaat. ¹¹ Ma tamon a Laklagaai a Nakmai ina xa ra varamaraat faulin Iesu Kaarisito ziaana maatang, ka iziar lamaskana nim, kana lis saait a roroiang pana a winpina nim ina xai maat, panaze a Laklagaai zina xa iziar lamaskana nim.

Dia A Funalik Sin Nakmai

¹² Malasing ma, amun taatum lamaskana Kaarisito, xa rauxin a matmalabuk ina dia dina valos, singsaxai xawit adu dina valos amun sasaxotang taksaat ila winpin. ¹³ Avuna tamon naagu raagul lalos a sasaxotang taksaat ila winpin, naaguna maat. Singsaxai tamon pana dikdikang sin a Laklagaai a Raabu naagu zop famaamun matmalabuk taksaat iwana a winpin, naaguna roro. ¹⁴ Avuna aubina ina a Laklagaai a Nakmai xat paamuin naandi, naandi nanga a funalik sin Nakmai. ¹⁵ Avuna a Laklagai ina Nakmai xa rasin fanong lamaskana dia, xawit na giu dia amun iaana kilaaiang kuna

a maraautang kana bulupis kaarik dia, xawit. Nakmai xa rasin a Laklagai zina lamaskana dia malasing ma dia di balas amun gogon faabulus sina ma dit fakilaan Nakmai adu “Maamaa, Maagu.” ¹⁶ Ma a Laklagaai a Raabu xai rudaxa varaxai wana a laklagai zin dia adu dia a funalik sin Nakmai. ¹⁷ Ma tamon dia a funalik sina, dia dina raumana amun saan sin Nakmai varaxai wana Kaarisito, tamon ka vaaratunaan adu dia di xazanin amun maazikang faraxai wana Kaarisito. Tamon di giu malasing kanaan, dia dina iziar zaait faraxai wana naan lamaskana a marmari daxaiang sina.

Mur Dia Dina Iziar Varaxai Wana Nakmai Lamaskana Marmari Daxaiang Sina

¹⁸ Ga naxaam adu amun faamaazikang dia dit kazanin taning ka zaan mumut. Kawit nat faraxas dina vatfaraxaazin pana a marmari daxaiang sin Nakmai ina naana vatangin pana dia mur. ¹⁹ A faaziarang faakdul xat simbang faraxai wana adi maskana xa ramaraat pana a raan angkanaan Nakmai xana vatangin la maravas nis mase a funalik sina. ²⁰ Avuna a faaziarang faakdul xa iziar raksaat ma xawit nat fuain a fnuaai, xawit malasing paamua araan Nakmai xa ra vaziaar. Kawit pana sasaxotang iwana, singsaxai wana sasaxotang sin Nakmai ma xana zimbong a raan angkanaan, ²¹ araan Nakmai xana vamamaraxas naan siaana kibizaaiang iwana murutang ma xana zaxot ku lamaskana aiziarang iwana vaa-mamaraxazang ma marmari daxaiang. Aiziarang kanaan sin a funalik sin Nakmai.

²² Dia di rexaas adu xa utuaas taning, a faaziarang faakdul xat simbang faraxai wana iaarivang malasing a ravin ka iaarif pana maazikang kuna lukang. ²³ Ma xawit a faaziarang singbe, dia zaait ina Nakmai xa lis fanong a varumaraiang a talazang sin dia, a Laklagaai a Raabu, dit simbang saait faraxai wana iaarivang lamaskana dia varaxai wana adi maska ramaraatang pana a raan ina Nakmai xana vabalos dia amun gogon faabulus sina. Ga dador wana naan kana wul vamamaraxaas a winpina dia ziaana raksaatang. ²⁴ Nakmai xa zaxot faulin fanong dia malasing ma naari dit simbang faraxai wana ainaxam paazaaiang pana awat toroiang ina naana lis sin dia mur. Tamon axazak kat simbong tazaan, ma naa zuruk fanong, kana wen simbang kaarik pana. Nis kat simbong pana tazaan ina naa ra zuruk fanong? ²⁵ Sing saxai dia dit simbang faraxai wana ainaxam paazaaiang pana azaan ina xawit nanga na balas. Dit simbang, singsaxai xawit di malumbaai.

²⁶ Malasing bani zaait, araan dia di vasuin a maravanang ma xawit dit faraxas pana vazaakang, a Laklagaai a Raabu nanga xana vawaal dia. Kawit di rexaazin aze razaan dina maainung pana, singsaxai a Laklagaai a Raabu nanga xat maainung sin Nakmai xun dia. Naan kat maainung faraxai wana iaarivang ina xawit nat faraxas taxazak kana vamaravaas. ²⁷ Nakmai xa rataamin a maskana dia, aubina ninis sina, ma xa rexaazin ainaxamang sin a Laklagaai a Raabu

wanaze a Laklagaai a Raabu xat maainung lalos a sasaxotang ma ainaxamang sin Nakmai xuna vawaalang dia.

²⁸ Ma dia di rexaas adu amun saan faakdul ina xa balas, Nakmai xat faamuzas pana xuna a daxaiang kana balas sin naandi ina di sasaxot Nakmai. Naan ka ra viring luk naandi lalos ainaxamang sina ina naa ra nol rasin. ²⁹ Mumua nanga Nakmai xa rexaazin fanong naandi ina dina inaxam paazaai wana naan. Ma xa ra kalin luk naandi zaait mumua nanga adu dina malas-ing Naatna, naan a ruaan lawalau amun taatum ka varas lamaskana Kaarisito. ³⁰ Ma naandi ina Nakmai xa ra kalin luk mumua nanga, naa viring luk saait. Ma naandi ina naa ra viring luk, naan ka ra vabalos saait naandi di tak lamarana. Ma naandi ina naan ka ra vabalos naandi di tak lamarana, xa valaup saait naandi.

Kawit Tazaan Kana Vatawaraxin Dia Ziaana Matmalabuk Iwana Sasaxotang Sin Nakmai

³¹ Malasing ma aze razaan dia dina piaat pana amun saan angkanaan Nakmai xa giu? Tamon Nakmai xa iziar varaxai wana dia, nis kat faraxas kana waramin dia? Kawit taxazak nat faraxas. ³² Nakmai xawit na vevekaai wana Naatna vaatak, kawit. Ka lis pizin naan kuna maatang kun dia vaakdul. Malasing faa, lamaskana daxaiang sina, naan kana lis saait amun saan daxa vaakdul varaxai wana naan sin dia? Aiang! ³³ Nis kana vakor dia aubina ina Nakmai xa ra kalin luk? Kawit taxazak kat faraxas, panaze Nakmai nanga xa ra vabalos dia di tak lamarana. ³⁴ Nis kana vazei Nakmai adu dia dina zuruk a wulwulang taksaat iwana amun

matmalabuk taksaat sin dia? Kawit taxazak kat faraxas, panaze Iesu Kaarisito xa ra maat kun dia. Kawit na giu be xanaan, singsaxai Nakmai xa ra varamaraat faulin saait naan siaana maatang ma taning ikula laaxur, naan ka iziar la mit sazaxa zin Nakmai ma xat maainung kun dia.

³⁵ Nis kat faraxas kana vatawaraxin dia ziaana a matmalabuk sin Kaarisito iwana sasaxotang dia? Iaak a maravanang, o araan aubina di v-maskalus famarazaat dia, o tamon di vamazik dia ina di inaxam paazaai, o a zong, o tamon kawit ta mamaauzang sin dia, o azaan kuna puruaiang sin dia o iaak tamon di zop famaata dia? Kawit. ³⁶ Ka malasing be di ra varaar vating lamaskana Baar Xoxok malasing kari,

“Amun taan faakdul aubina di saxot dina zop famaata maam,
panaze maam aubina zunum.
Di naxaam adu maadi malasing amun sipsip
ina di nimnimanin kuna zop famaatang.”
(Saam 44:22)

³⁷ Singsaxai, dia di waramin amun saan faakdul avuna wana Kaarisito ina xa sasaxot dia. ³⁸ Avuna ga rexaas nanga adu xawit tazaar kat faraxas kana vatawaraxin dia ziaana a matmalabuk sin Nakmai iwana sasaxotang dia: a maatang, o a roroiang, o amun aangelo, o amun sapalaau, o aze ramun saan kana wat taning o lamur, o azanon saan ka rauxin a dikedikang, ³⁹ o aze rawat saan ilaaxur o i waanaburut. Kawit! Kawit mase tazaar lamaskana faaziarang faakdul xat faraxas kana vatawaraxin dia ziaana a matmalabuk sin

Nakmai iwana sasaxotang dia ina naa ra lis sin dia lamaskana Iesu Kaarisito a Piraana dia.

9

Pol Xa Maskalus Pana Aubina Zina Amun Judaa

¹ Ga piaat a dorang faaratunaan angkari lamarana Kaarisito, xawit ga vaagit. Ma a Laklagaai a Raabu varaxai wana a maskaagu di rudaxa varaxai iaa adu a dorang kari xa vaaratunaan: ² A maskaagu xa maravan marazaat ma xawit gat siaavus pana maskaluzang. ³ Avuna tamon nia gat faraxas, ga saxot gana xul aubina zurugu, amun paliaanugu amun Judaa, xuna Nakmai xana zaxot faulin naandi ma xana rasin a puxaaiang iwana aikilizang sin naandi wana nia ma xana kip pizin nia ziaana Kaarisito. ⁴ Naandi amun Israael. Nakmai xa ra kalin naandi xuna balazang amun gogon faabulus sina. A marmari daxaiang sina xa iziar lawalaua naandi, ma xa ra giu a rudaxaiang faraxai wana naandi, ma xa ra lis amun Lus sin Moses sin naandi, ma xa ra vatangin sin naandi a lan iwana lotu la vaal xoxok, ma xa ra dadorin amun kalxalang sin naandi. ⁵ Naandi amun natnaat sin Aabaraam ma Aaisaak ma Jekop. Ma araan a Mesaaia xa balas axastunaan, naan sin naandi ma naan a Mesaaia, ma naan nanga Nakmai, ina xa ratasin a lus laaxur wana amun saan faakdul. A wisfaaruiang ka uzaa zina bulaai. Ka vaaratunaan.

A Giguang Sin Nakmai Wana Amun Israael

⁶ Sing saxai, a dorang sin Nakmai xawit na zuaai a gogf pana amun Israael. Avuna xawit aubina

vaakdul zin amun Israael naandi amun Israael vaaratunaan lamarana Nakmai. ⁷ Ma amun natnaat sin Aabaraam, kawit naandi vaakdul a funalik faaratunaan sin Aabaraam, kawit. Nakmai xa piaat sin Aabaraam naako, “Naandi be ina di balas sin Aaisaak, dina vakilaan naandi amun natnaat sunum.” *(Var 21:12)*

⁸ Kawit naandi vaakdul ina di ra balas pana a daraaia Aabaraam, di vakilaan naandi a funalik sin Nakmai, xawit. Naandi be ina di luk naandi lamaskana a xalxalang sin Nakmai, di raamin fakilaan naandi malasing amun natnaat faaratunaan sin Aabaraam. ⁹ A xalxalang sin Nakmai xa malasing kari, “La raan mase xa tak, gana uli wat ma Seraa xana rauxin a nalik tapti.” *(Var 18:10,14)*

¹⁰ Ma xawit naanaan be, Rabekaa xa luk a lua ma Aaisaak a xulmua zin dia, naan damana nandiaa, ¹¹⁻¹² singsaxai araan Rabekaa xawit nanga na luk nandiaa, Nakmai xa vazei Rabekaa naako, “A nalik ka balas paamua xana vaamuzas aaxan a nalik ka balas lamur.” *(Var 25:23)*

A dorang kanaan ka wat araan uru nalik kawit nanga di ra giu iaa ta daxaiang o ta raksaatang. Nakmai xa ra giu malasing kanaan kuna ainaxamang sina ina naa ra nol rasin kana iziar, xawit lalozang tazaar naadi ra giu iaa. ¹³ Ka malasing a Baar Xoxok ka piaat malasing kari, “Nia ga sasaxot Jekop, singsaxai ga maska raksaat pana Esaau.” *(Maal 1:2-3)*

¹⁴ Malasing ma dina piaat aze? Iaak dina piaat adu amun matmalabuk Nakmai xa giu xawit na tak aan? Kawit mase! ¹⁵ Avuna Nakmai xa piaat sin Moses naako,

“Nia gana maluf axazak ina ga saxot gana maluf naan,
 ma gana lis a maskaagu zin axazak ina ga saxot gana lis sina.” *(Zax 33:19)*

¹⁶ Malasing ma araan Nakmai xa giu malasing kanaan, kawit naa giu wana sasaxotang sin axazak angkanaan o wana ta vaamuzazang naa ra giu, xawit. Singsaxai wana varamaaluvang sin Nakmai nanga. ¹⁷ Avuna lamaskana Baar Xoxok Nakmai xa piaat malasing kari zin Paaraao la pira Ijip naako, “Ga rasin nua ma gu balas a xalxaal xuna vatanginang a dikdikang surugu wana nua ma xuna pitfiaatang aizinugu lamun non faakdul ila pira angkari.” *(Zax 9:16)*

¹⁸ Malasing ma Nakmai xa maluf axazak ina naa saxot naana maluf ma xa vadikdik a maskana axazak ina naa saxot naana vadikdik a maskana.

¹⁹ Ma iaak taxazak sinim kana iaari zurugu naako, “Tamon ka malasing kanaan, kunaze nanga naan ka vakor aubina wana amun matmal-abuk taksaat sin naandi? Avuna xawit taxazak kat faraxas kana ruxol a sasaxotang ma ainaxamang sina.” ²⁰ Singsaxai nua axastunaan, nua nis kuna naxaamang adu guna dador zuaai Nakmai? “Araan axazak ka giu azaan, malasing faa, azaan angkanaan ina naa ra giu, xat faraxas kana piaat faulin sina ina xa ra giu naan naako, ‘Kunaze gu giu nia malasing kari?’” *(Aais 29:16, 45:9)*

²¹ Araan a rapti iwana gigiuang amun sopen kat faamuzas, naan nanga xat faraxas kana giu aze rasaan pana a pira ina naat gigiuang amun sopen. Tamon ka saxot kana zuruk a vang pira azaxai ma

xana giu a sopen azaxai xuna amun flangan laba ma aza sopen kuna amun taan palaa, naan kana los a sasaxotang sina nanga.

²² Malasing saait bani, Nakmai xa kalin fanong a raan ina naan kana vatangin a boromaazikang sina ma a dikdikang sina, singsaxai la notaan angkari naan kat simbong daxa mase wana aubina ina naan ka boromaazik pana naandi ma xa nimniman kuna vanong pizinang naandi.

²³ Naan ka gigiu malasing kanaan kuna vatanginang adi marmari daxaiang sina xa bas pakluaai zin naandi ina naa ra maluf. Naa ra nimnimanin naandi waamua nanga xuna iziarang lamaskana marmari daxaiang sina. ²⁴ Nis naandi? Dia be, ina naan ka ra viring luk saait. Kawit sin amun Judaa be singsaxai zin aubina xawit amun Judaa zaait. ²⁵ Ka malasing a dorang sin Nakmai lalozang aubina xawit amun Judaa, ina profet Osiaa xa ra varaar naako,

“Aubina xawit surugu, gana vakilaan naandi aubina zurugu.

Aubina ina xawit ga sasaxot naandi,
gana vakilaan naandi aubina ga sasaxot
naandi.” *(Osi 2:23)*

²⁶ Ma Osiaa xa piaat saait naako,

“La non angkanaan mase ina waamua Nakmai xa ra piaat naako,

‘Nim kawit aubina zurugu,’

dina vakilaan naandi,

‘A funalik sin Nakmai xa roro.’” *(Osi 1:10)*

²⁷ Singsaxai lalozang amun Israael, Aaisaia xa viraai laba naako,

“Naapalaau amun Israael di varas marazaat malasing a xon i laxon,

Nakmai xana zaxot faulin be xawit faras.

²⁸ Avuna a Piran kana waambazof fakdul aik-ilizang sina wana a pira angkari, ma xana giu vazaus.” *(Aais 10:22-23)*

²⁹ Ma Aaisaia xa tabung piaat paamuain naako,

“A Piran A Maradikdikang,

tamon ka lek pen saxot faulin

tazanon aubina ziaana aubina zin dia,

dia vaakdul di lek milung

malasing aubina ila uru bina laba Sodom ma

Gomoraa.” *(Aais 1:9)*

Amun Israael Xawit Di Inaxam Paazaai

³⁰ Ma dia dina piaat aze wana amun saan angkanaan? Naandi ina xawit amun Israael, xawit di gut kuna dina tak lamarana Nakmai. Singsaxai Nakmai xa vakilaan naandi adu di tak avuna wana ainaxam paazaaiang sin naandi. ³¹ Amun Israael di ra gut mase xuna vatokang naandi nanga wana valozang amun Lus, singsaxai xawit nat faraxas naadina giu vabalos. ³² Aze ra vuvuna? Panaze di ra gut kuna dina tak lamarana Nakmai singsaxai xawit pana ainaxam paazaaiang. Di naxaam be adu naandi dina tak lamarana Nakmai wana gigiuang amun faamuzazang daxa. Di tuxin naandi wana axazak ina xa balas a vaat iwana tuxinang naandi. ³³ Ka

malasing di ra varaar vating lamaskana Baar Xoxok malasing kari,

“Naagu langar, ga rasin a vaat Zaaion,
ma xat faxalxaal aubina ma di tuxin naandi
ma di zu.

Singsaxai axazak ina xa inaxam paazaai wana,
xana wen suruk a maangilang.” (Aais 8:14,
28:16)

10

¹ Amun taatum lamaskana Kaarisito, a sasaxotang laba mase zurugu ma maainungang surugu xa waan sin Nakmai saxotang amun Israael xa malasing kari: Ga saxot naan kana zaxot faulin naandi. ² Avuna xat faraxas gana pitffaat adu naandi di sasaxot famarazaat dina izi roro xun Nakmai singsaxai xawit di rauxin a mazamang daxa. ³ Kawit di rexaazin a lan kuna Nakmai xana vakilaan naandi di tak lamarana, malasing ma di zaleng a lan sin naandi nanga xuna dina tak lamarana, ma xawit di vamumut naandi lawaana ma xawit di valos a lan sina xuna xana vakilaan naandi dina tak lamarana. ⁴ Avuna Kaarisito xa vanong a vaamuzazang iwana amun Lus sin Moses kuna aubina dina tak lamarana Nakmai, ma taning naandi ina di inaxam paazaai wana Kaarisito, naandi di tak lamarana Nakmai.

Nakmai Xat Saxot Faulin Aubina Vaakdul Ina Di Inaxam Paazaai Wana Iesu

⁵ Moses ka ra farar wana a lan aaxan aubina dina tak lamarana Nakmai wana valozang amun Lus. Nakmai xa piaat malasing kari, “Axazak ka ra gigiu malasing kanaan, naan kana valos fakdul amun lus faakdul.” (Liv 18:5)

⁶ Ainaxamang sin aubina di inaxam paazaai malasing ma naandi di tak lamarana Nakmai xa malasing a dorang kari zin Nakmai, “Tuua naagu inaxam malasing kari, ‘Nis kana uzaa ikula la lia?’”, adu xuna zaxot fawatang Kaarisito iriat. *(Lus 30:12)*

⁷ “Ma tuua naagu inaxam malasing kari, ‘Nis kana wizik paanaburut mase?’”, adu xuna zaxot fawatang Kaarisito ziaana maatang. *(Lus 30:13)*

⁸ Singsaxai aze razaan a Baar Xoxok ka piaat? Ka piaat malasing kari, “A Dorang sin Nakmai xa iziar lapaarum. Ka iziar la nguzum ma la maskaam saait.” *(Lus 30:14)*

Naan bani a dorang pana ainaxam paazaai in a maadi ifazei wana. ⁹ Ka malasing kari: Tamon gu dador vaamaravas la nguzum adu Iesu naan a Piran, ma gu inaxam paazaai la maskaam adu Nakmai xa ra varamaraat faulin naan siaana maatang, Nakmai xana zaxot faulin nua. ¹⁰ Avuna la maskaam gu inaxam paazaai ma Nakmai xat fakilaan nua adu gu tak lamarana. Ma la nguzum gu dador vaamaravas adu Iesu naan a Piran ma Nakmai xa zaxot faulin nua. ¹¹ Ka malasing a Baar Xoxok ka piaat naako, “Axazak ina xa inaxam paazaai wana naan, kana wen suruk a maangilang.” *(Aais 28:16)*

¹² Avuna amun Judaa ma naandi xawit amun Judaa dit faraxas faraxai be. A Piran angbani azaxai naan a Piraana dia vaakdul. Ma naan kana lis a daxaiang ka bas pakluaai zin aubina vaakdul dit firaai waan sina ma dit maainung naan kuna vawaalang naandi. ¹³ Avuna a Baar Xoxok ka

piaat malasing kari, “Aubina vaakdul ina dit firaai ma dit maainung sin a Piran, naan kana zaxot faulin naandi.” *(Jl 2:32)*

¹⁴ Sing saxai naandi dina viraai ma dina maainung sin a Piran malasing faa tamon kawit di inaxam paazaai wana naan? Ma naandi dina inaxam paazaai wana naan malasing faa tamon kawit di langarin a dorang pana naan? Ma naandi dina langarin a dorang pana naan malasing faa tamon kawit taxazak ka fazei zin naandi? ¹⁵ Ma aubina di fazei, dina waan pana dorang malasing faa tamon kawit taxazak ka kling naandi? Ka malasing a Baar Xoxok ka piaat naako, “A balazang sin naandi ina di wat pana Dorang Daxa xa marmari daxa mase.” *(Aais 52:7)*

¹⁶ Sing saxai xawit amun Israael vaakdul di ra valos a Dorang Daxa. Avuna a profet Aisaaia xa ra piaat naako, “Piran, nis ka inaxam paazaai wana dorang simaam?” *(Aais 53:1)*

¹⁷ Malasing ma ainaxam paazaaiang kat balas sin aubina araan di langarin a Dorang Daxa. Ma a dorang kanaan naadi ra langarin araan axazak ka fazei wana a dorang pana Kaarisito. ¹⁸ Sing saxai, ga saxot gana iaari, malasing faa, amun Israael xawit di langarin a Dorang Daxa? Aiang naadi langarin fanong. A Baar Xoxok ka piaat malasing kari,

“A linga naandi xa waan farawuk faanong lamun non faakdul ila pira angkari.

A dorang sin naandi xa waan faanong lawalau lamun bina ila pira angkari.” *(Saam 19:4)*

¹⁹ Sing saxai, ga saxot gana iaari xaarik, malasing faa, amun Israael xawit di mazaam a dorang sin Nakmai? A zaan paamua xa malasing kari, Moses ka ra dador wana naandi naako,

“Nia gana vaxalxaal nim kuna naaguna marazuzuai wana aubina ina xawit a lemlen aubina azaxai.
Ma gana vaxalxaal nim kuna naaguna boro-maazik
pana a lemlen aubina ina xawit di rauxin a mazamang.” *(Lus 32:21)*

²⁰ Ma Aaisaia xa dador dikdik araan ka dadorin a dorang sin Nakmai ina xa piaat naako,

“Aubina ina xawit di zazaleng nia,
di tangin nia.
Ma ga vatangin nia nanga la maravas
sin aubina ina xawit di iaariin nia.” *(Aais 65:1)*

²¹ Sing saxai wana amun Israael, Aaisaia xa piaat a dorang sin Nakmai ina xa piaat naako,

“Lamaskana a raan faakdul gai saraa luk naandi, sing saxai xawit dit langar.
Naandi aubina a maskana naandi xa dikdik.” *(Aais 65:2)*

11

A Varamaaluvang Sin Nakmai Wana Amun Israael

¹ Ga saxot gana iaari, xa malasing faa, Nakmai xa ra lis a torana zin aubina zina? Kawit mase! Nia nanga aza Israael, a natnaat sin Aabaraam ma i lamaskana watbung sin Beniaamin. ² Mumua mase araan aubina zin Nakmai xawit nanga di iziar, naan ka ra kalin naandi. Ma araan di iziar, xawit na lis a torana zin naandi, xawit. Malasing faa, xawit naagu rexaazin azaan ina a Baar Xoxok ka ra piaat pana Elaaija? Elaaija xa ra vazei Nakmai wana amun matmalabuk taksaat amun Israael di ra giu. Naan ka piaat naako, ³ “Piran, di ra zop famaata fanong amun profet sunum ma di burut pizin fawizik saait amun aalta zunum paanaburut ma nia zingbe xari ga iziar, ma di saxot dina zop famaata saait nia.” *(1Xal 19:10,14)*

⁴ Sing saxai Nakmai xa xis Elaaija naako, “Aubina zurugu, naandi di 7,000 kari di iziar nanga, xawit di lotu waan sin Baal, a nakmai vaagit.” *(1Xal 19:18)*

⁵ Malasing saait bani taning, lamaskana daxaiang sin Nakmai, naan ka ra kalin aubina xawit faras be ziaana aubina vaakdul. ⁶ Naan ka ra kalin naandi lamaskana daxaiang sina nanga, singsaxai xawit lalozang ta gigiuang naadi ra gigiu. Tamon naan ka lek kalin aubina lalozang amun gigiuang ina naadi ra gigiu, naanaan kawit lalozang a daxaiang kanaan sina.

⁷ Malasing ma amun Israael di ra zazaleng amun lan kuna naandi dina tak lamarana Nakmai, singsaxai xawit naadi ra tangin. Naandi be ina naa ra kalin, naandi di ra tangin. Sing saxai azanon aubina naan ka vadikdik a maskana

naandi. ⁸ Ka malasing di ra varaar vating lamaskana Baar Xoxok malasing kari,

“Nakmai xa ra lis ainaxamang sin naandi malasing sin axazak a marana xa maravan pana milaaivang,
 ma xa waakol a marana naandi xuna dina wen taamaai,
 ma xa waakol alngana naandi xuna dina wen langar,
 xa ruaas nanga taning.” *(Lus 29:4, Aais 29:10)*

⁹ Ma Dewit ka piaat a raksaatang pana naandi malasing kari,

“Akin favanganang sin naandi xana balas malasing a flung aaxan naandi,
 ma malasing a vaat ina di tuxin naandi wana,
 ma malasing a puxaaiang taksaat aaxan naandi.

¹⁰ Amun marana naandi xana suk,
 kuna dina wen taamaai,
 ma dina butufulung bulaai bulaai
 lawaana adi maravanang lapuk.” *(Saam 69:22-23)*

Aubina Xawit Amun Israael Ma Amun Israael Naandi A Lemlem Azaxai

¹¹ Gana iaari xaarik: Malasing faa, araan amun Israael di ra tuxin naandi, di ra zu wara mase? Kawit. Naandi di gigiu amun matmalabuk taksaat, malasing ma a matmalabuk iwana zaxot faulinang aubina xa balas sin naandi aubina xawit amun Israael, xuna varamaraatang ainaxamang sin amun Israael xuna naandi zaait naadina

saxot. ¹² Ma tamon amun matmalabuk taksaat sin amun Israael xa vawaal vamarazaat aubina ila pira angkari, ma tamon a zuiang sin naandi xa vawaal vamarazaat naandi aubina xawit amun Israael, naanaan araan amun Israael di uli wat sin Nakmai, a daxaiang kana bas pakluaai xana wat sin naandi vaakdul.

¹³ Naari gai dador zinim aubina xawit amun Israael. Naagu rexaas adu nia a aaposal zinim. Malasing ma ga valaup a vaamuzazang ina Nakmai xa ra kling nia wana, ¹⁴ panaze ga saxot gana varamaraat ainaxamang sin aubina zurugu, xuna azanon sin naandi dina saxot saait ma gana zaxot faulin naandi. ¹⁵ Nakmai xa bain pizin amun Israael malasing ma xa vaamada varaxai wana aubina xawit amun Israael. Ma araan Nakmai xa rudaxain kaarik amun Israael, xana daxa mase, xana malasing adu naandi di roro uli ziaana maatang. ¹⁶ Gana dador lalaamangaai malasing kari: Tamon a varumaraiang a vang raraba di lis sin Nakmai, a raraba xudul angkanaan ka zin Nakmai. Ma tamon a xatkador a iaai di lis sin Nakmai, amun tangtanganang faakdul zaait ka zin Nakmai.

A Dorang Lalaamangaai Wana Uru Rangtangaana Iaai A Olif

¹⁷ Nakmai xa buaak pizin azanon tangtanganang pana a iaai a olif faaratunaan ma xa zuruk nim, azanon tangtanganang pana a iaai a olif ina xa bok palaau be, ma naa vandaxot la wina iaai a olif faaratunaan lawalau azanon tangtan-

ganang.* Malasing ma naari naagu roro wana a daanim a xatkadora iaai a olif faaratunaan. ¹⁸ Malasing ma tuua naagu langga adu nim naagu daxa nanga wana amun tangtanganang kanaan naa ra buaak pizin. Naagu rexaas adu a xatkadora iaai xai lis a roroiang sin amun tangtanganang, a roroiang kawit na uwat lu lamun tangtanganang, kawit. Ka malasing saait kanaan pana nim. ¹⁹ Iaak naaguna naxaam malasing kari, “Nakmai xa ra buaak pizin azanon tangtanganang malasing ma xa vandaxot maam la kiaana naandi ina naa ra buaak pizin?” ²⁰ Aiang, ka vaaratunaan. Nakmai xa ra buaak pizin naandi wanaze xawit di inaxam paazaai ma naagu iziar malasing kanaan panaze naagu inaxam paazaai. Malasing ma tuua naagu valaup nim nanga, naaguna maraaut, ²¹ panaze Nakmai xawit na xafluaa naandi, xa ra buaak pizin amun tangtanganang faaratunaan iwana a iaai angkanaan. Ma tamon Nakmai xa ra giu malasing kanaan pana naandi, naan kana giu malasing saait kanaan pana nim tamon kawit naagu inaxam paazaai.

²² Malasing ma naaguna naxaam a daxaiang ma a boromaazikang sin Nakmai. Nakmai xat fatangin a boromaazikang sina wana naandi ina di waan lawalaa ziaana, ma xat fatangin a daxaiang sina wana nim, tamon naagu maandaau nanga wana iziarang lamaskana daxaiang sina. Singsaxai tamon kawit naagu inaxam paazaai,

* **11:17** Lamaskana a dor lalaamangaai angkari, amun Israael di malasing amun tangtangaana iaai a olif ina di ra vazuu ma aubina xawit amun Israael di malasing amun tangtangaana iaai a olif ina xa bok palaau be.

naan kana tok pizin saait nim. ²³ Ma amun Israael zaait, tamon di inaxam paazaai, Nakmai xana vandaxot faulin kaarik naandi, avuna naan kat faraxas kana vandaxot faulin naandi. ²⁴ Avuna Nakmai xa tok luk nim siaana a iaai a olif ka bok palaau be ma xa vandaxot nim pana a iaai a olif ina di ra vazuu. Kawit a iaai zinim faatak. Malasing ma Nakmai xa sasaxot famarazaat kana vandaxot faulin amun tangtanganang iwana a iaai a olif faatak.

Nakmai Xa Saxot Kana Maluf Aubina Vaakdul

²⁵ Amun taatum lamaskana Kaarisito, naari ga saxot naaguna rexaas pana azaan paamua xa izi vunfun, singsaxai taning Nakmai xa viaat fanong. Ga saxot naaguna rexaas pana azaan angkanaan kuna tuaa naagu naxaam falaup nim nanga adu nim aubina mazam. Azaan angkanaan ka malasing kari: Azanon aubina zin amun Israael, a maskana naandi xa dikdik ka ruaas araan a vaakatang sin aubina xawit amun Israael di inaxam paazaai, xat faraxas pana ainaxamang sin Nakmai. ²⁶ Ma wana a lan angbani naan kana zaxot faulin amun Israael vaakdul. Ka malasing di ra varaar vating lamaskana Baar Xoxok malasing kari,

“Axazak kat faaroro in Zaaion kana wat,
ma xana zuruk pizin a matmalabuk iwana
naxaam pizinang Nakmai zin amun nat-
naat sin Jekop.*

²⁷ A dorang kanaan a rudaxaiang surugu varaxai
wana naandi,

* **11:26** Zaaion aza izina Jerusalem, ma Jekop aza izina Israael.

araan gana zaf pizin amun matmalabuk tak-
saat sin naandi.” (Aais 59:20-21, 27:9, Jer
31:33-34)

²⁸ Amun Israael xawit di inaxam paazaai wana Dorang Daxa, malasing ma naandi amun purua zin Nakmai ma a daxaiang ka iziar wana nim aubina xawit amun Israael. Sing saxai amun Israael nanga, naandi aubina Nakmai xa ra kalin luk naandi, ma xa sasaxot naandi avuna wana a xalxalang sina zin amun kulmua zin naandi. ²⁹ Avuna Nakmai xawit nai xul ainaxamang sina wana aubina ina naa ra viring luk ma xa ra lis a talazang sina zin naandi. ³⁰ Paamua, nim aubina xawit amun Israael, xawit naagut falos a dorang sin Nakmai. Sing saxai taning, Nakmai xa maluf nim, panaze amun Israael xawit dit falos a dorang sina. ³¹ Ka malasing saait bani, taning amun Israael xawit dit falos a dorang sin Nakmai xuna naan kana maluf naandi, wanaze naan ka maluf nim. ³² Avuna Nakmai xa vamalmalin aubina vaakdul xuna a matmalabuk iwana iaatumbaa-
iang kana bulupis naandi xuna naan kana maluf naandi vaakdul.

A Wisfaaruiang Ka Uzaa Zin Nakmai

³³ Faaratunaan, a mazamang ma a rexaazang sin
Nakmai

ina naa raxumbaaxut pana,
xa lulungaai marazaat.

A mazamang sin Nakmai aaraan naan kai kilis,
kawit nat faraxas taxazak kana mazaam,

ma xawit nat faraxas taxazak kana zaleng amun lan sina.

34 “Nis kat faraxas kana rexaazin ainaxamang sin Nakmai?

O nis kai purus sina?” *(Aais 40:13)*

35 “Nis ka ra lis tazaan sin Nakmai xuna naan kana xis faulin sina?” *(Jop 41:11)*

36 Avuna naan nanga xa ra vaziaar amun saan faakdul

ma naan kat fainot amun saan faakdul

ma zina nanga amun saan faakdul.

A marmari daxaiang ka uzaa zina bulaai, bu-laai. Ka vaaratunaan.

12

Dia Dina Lis Fakdul A Roroiang Sin Dia Zin Nakmai

¹ Malasing ma amun taatum lamaskana Kaarisito, ga maainung nim malasing kari: Wana varamaaluvang sin Nakmai, naaguna lis fakdul a winpina nim sin Nakmai malasing a talazang ka roro, xa ninis ma xa vananam naan. Ma naa kanaan a lotu vaaratunaan sinim ka uzaa zin Nakmai. ² Tuaa naagu valos a roroiang sin aubina ila pira angkari, singsaxai naaguna lis nim nanga zin Nakmai xuna naan kana xul ainaxamang sinim ma naana giu vavaxur haarik. Naanaan naaguna raamin fakilaan ka a sasaxotang ma ainaxamang sina. Amun saan angkanaan iwana sasaxotang ma ainaxamang sina xa daxa ma xa tak faakdul mase ma naan nanga xa nanam pana.

³ Avuna lamaskana a daxaiang ina Nakmai xa ra talazin surugu, naari ga piaat sinim faakdul

malasing kari: Tuua naagu naxaam falaup nim nanga. Naaguna inaxam daxa wana nim nanga lalozang ainaxam paazaaiang ina Nakmai xa ra lis fanong sinim saksaxai. ⁴ A winpina dia be azaxai, singsaxai xa rauxin amun non iwana xa varas ma amun faamuzazang sin naandi zaait kawit nat faraxas. ⁵ Ka malasing saait bani wana dia, dia di varas mase, singsaxai lamaskana winpina Kaarisito, dia di zaxai be, dia atavur amun non ila winpina. Dia zaksaxai, dia zin naandi vaakdul.

⁶ Nakmai xa ra lis amun talazang ka rawarak sin dia lalozang a daxaiang naa ra lis sin dia zaksaxai. Sin azanon, Nakmai xa lis a talazang iwana dorang profet, ma naadina giu lalozang ainaxam paazaaiang sin naandi. ⁷ Ma zin azanon, Nakmai xa lis a talazang sin naandi xuna balazang aubina iwana vawaalang azanon tawarak, ma naandi dinat fawaal aubina rawarak. Ma zin azanon, Nakmai xa lis a talazang sin naandi xuna balazang amun maravas, ma naandi dinat firaai aubina. ⁸ Ma zin azanon, Nakmai xa lis a talazang sin naandi xuna vadikdikang aubina ma naandi dina giu malasing kanaan. Ma zin azanon, Nakmai xa lis a talazang sin naandi xuna balazang aubina iwana talazang sin aubina di izi gogof, ma naandi dina kaas a mita naandi zin aubina angkanaan. Ma zin azanon, Nakmai xa lis a talazang sin naandi xuna balazang amun paamua, ma naandi dina vaamuzas dikdik kuna waamuin fatalaminang aubina. Ma zin azanon, Nakmai xa lis a talazang sin naandi xuna balazang aubina iwana varamaaluvang, ma naadina

giu varaxai wana dokdokang.

Amun Matmalabuk Daxa Ina Dia Dina Valos

⁹ A sasaxotang sinim pana aubina xana vaaratunaan. Naaguna bain aze ramun saan ka raksaat ma naaguna taaxur vaalagat pana amun matmalabuk ka daxa. ¹⁰ Naaguna vaaratunaan pana amun taatum sinim lamaskana Kaarisito malasing naagu sasaxot amun taatum faaratunaan sinim. Naaguna varanop pana nim saksaxai ma naaguna valaup aizina naandi laaxur wana aizina nim. ¹¹ A maskana nim kana ramaraat pana gigiuang sinim aaxan a Piran ma tuaa naagu malumbaai. Naaguna lis fakdul a maskana nim aaxana. ¹² Naaguna zimbang faraxai wana nanamang pana amun daxaiang Nakmai xana lis sinim mur. Araan naagu tangin a maravanang, naaguna rur dikdik. Ma naaguna dikdik pana maainungang. ¹³ Araan aubina ninis sin Nakmai di izi gogof pana tazaar, naaguna vawaal naandi. Araan a ropuran ka balas, naaguna ruzuaai naan.

¹⁴ Araan aubina di vamazik nim, naaguna lis a daxaiang sin naandi, ma tuaa naagu piaat a raksaatang pana naandi. ¹⁵ Araan aubina di nanam, naaguna nanam faraxai wana naandi. Ma araan di raangis maskalus, naaguna raangis maskalus faraxai wana naandi. ¹⁶ Naaguna iziar varaxai wana matmalabuk daxa lawalaua nim saksaxai. Tuaa naagu naxaam falaup nim nanga, singsaxai a maskana nim kana ramaraat kuna vezurungang pana aubina xawit ta izina naandi. Ma tuaa naagu malmala mazam.

17 Tuaa naagu xis a raksaatang pana raksaatang. Naaguna inaxam daxa ma naaguna gigiu amun matmalabuk ka tak lamarana aubina vaakdul. 18 Tamon ka rauxin a lan kuna naaguna iziar lamaskana luaai varaxai wana aubina vaakdul, naaguna giu malasing kanaan, tamon kat faraxas. 19 Amun paasaxo daxa zurugu, tuaa naagu xis faulin a raksaatang ina axazak ka ra giu wana nim. Naaguna luaa Nakmai xana vatangin a boro-maazikang sina wana naan. Avuna di ra varaar vating lamaskana Baar Xoxok malasing kari, "A Piran ka piaat naako, 'Nia nanga gana puxaai wana naan, ma nia nanga gana xis faulin sina.'" *(Lus 32:35)*

20 Sing saxai naaguna giu malasing kari,

"Tamon a purua zunum ka lagaai, gu ralaas naan.
Ma tamon ka maaru, gu vaimin naan.
Tamon gu giu malasing kanaan pana naan,
naan kana maangil wana matmalabuk tak-
saat sina. *"
(Maz 25:21-22)

21 Tuaa naagu luaa a raksaatang kana waramin nim, singsaxai naaguna waramin a raksaatang pana matmalabuk daxa.

13

Dia Dina Iziar Lawaana Gaapman

1 Dia vaakdul dina iziar lawaana aubina ina di rauxin a burburaaiang sin a gaapman. Avuna

* **12:20** A waan dorang kari wana Grik adu guna waaturin amun kalaflar xa ingat la waatna.

Nakmai nanga xa ra lis a dikdikang sin naandi xuna rasing amun lus, ma xawit ta gaapman Nakmai xawit na lis ta burburaaiang sina. ² Malasing ma tamon axazak ka purua wana a gaapman, naan ka purua wana azaan angkanaan ina Nakmai nanga xa ra vaziaar vanong. Ma naandi ina di giu malasing kanaan, naandi nanga di urif fawat aikilizang pana naandi. ³ Tamon axazak ka gigi amun matmalabuk ka tak, naan kana wen maraaut pana amun paamua. Singsaxai tamon naan ka gigi a matmalabuk taksaat, kana maraaut. Tamon naagu saxot naaguna mamaraxas siaana maraautang pana axazak ina xa rauxin a burburaaiang sin a gaapman, naaguna giu amun matmalabuk ka tak kuna dina wisfaru nim. ⁴ Avuna Nakmai nanga xa ra rasing a gaapman kana iaana kilaiang sina xuna vawaalang nim. Singsaxai tamon naagu giu a raksaatang, naaguna maraaut, avuna a gaapman ka roting a baainaat ma xawit naa roting palau. Naan a iaana kilaiang sin Nakmai xuna vamazikang axazak ka giu a raksaatang. ⁵ Malasing ma, a lan angkari be, dia dina iziar lawaana gaapman, panaze xat faraxas a gaapman kana vamazik dia. Kawit naanaan be, singsaxai wanaze zaait ainaxamang lamaskana dia xa vasei dia adu xa tak dina giu malasing kanaan. ⁶ Naan avuvuna xanaan dia di wulwul zaait a taakis kawaan sin a gaapman, panaze aubina dit faamuzas sin a gaapman, naandi amun iaana kilaiang sin Nakmai, ma naandi di gigi amun faamuzazang sin naandi. ⁷ Dia dina lis aze rasaan

sin naandi ina xa tak dia dina wul. Tamon dina wul aze ramun taakis, dina wul. Tamon ka tak pana dia dina varanop pana amun paamua, dina varanop. Ma tamon ka tak pana dia dina valaup aizina naandi, dina valaup.

Axazak Ina Xai Sasaxot Azanon Ka Waambazof Amun Lus Sin Moses

⁸Tuaa naagu zuruk tazaar sin axazak ma xawit naagu xis faulin. Singsaxai azaan azaxai nanga xa iziar xa malasing kari: Naaguna sasaxot nim saksaxai. Avuna axazak ina xai sasaxot azanon tawarak, naan ka waambazof amun Lus. ⁹Amun dorang dikdik kari: “Tuaa di milivin a rapti o a ravin tawarak, ma tuaa di zop famaata palau axazak, ma tuaa di vinaau, ma tuaa di maraxaxat pana azaan sin axazak tawarak,” ma aze ramun dorang dikdik nanga. *(Zax 20:13-15,17)*

A dorang dikdik azaxai be xa xavut fakdul amun dorang dikdik faakdul angkanaan. Ma naan a dorang dikdik kari, “Guna sasaxot a waliaanum malasing gu sasaxot nua nanga.” *(Liv 19:18)*

¹⁰Tamon axazak ka sasaxot a waliaana, xana wen kawin naan. Malasing ma araan naan ka rauxin a matmalabuk iwana sasaxotang azanon tawarak, naan ka waambazof amun Lus faakdul.

A Raan Ka Vaasilik

¹¹Naaguna giu malasing kanaan panaze naagu raamin fakilaan amun taan angkari. A raan ka balas faanong ma naaguna ravaangun ma naaguna nimniman. Avuna taning a raan ka vaasilik kuna Nakmai xana zaxot faulin dia, xawit na malasing paamua araan di varumara inaxam paazaaiang. ¹²A bungsuzuk kana

samura vaanong ka, ma a bina faasilik kana raan. Malasing ma dina rasin pizin amun matmalabuk ila bungszuk ma dina mamaaus pana amun saan iwana varopang ila maravas. ¹³ Dina giu amun matmalabuk daxa malasing aubina di iziar lamaskana maravas. Tuaa di bumaat pana daanim dikdik ma tuaa di balas fatu xuna vaananamang pana vanganang ma aimimin famarazaatang a daanim dikdik faraxai wana azanon matmalabuk taksaat. Tuaa di giu a matmalabuk taksaat lamanar wana aizit maxuzang ma tuaa dina giu amun matmalabuk kat faamaangil xa mitikaai. Tuaa di varamakalaai ma tuaa di marazuzuai. ¹⁴ Sing saxai naaguna vamamaus a roroiang sinim pana a roroiang sin a Piran Iesu Kaarisito ma tuaa naagu naxaam amun lan kuna lizang nim nanga zin amun sasaxotang taksaat ila winpina nim.

14

Dia Dina Wen Faakar Varawuk Pana Amun Saan Kawit Na Laba La Marana Nakmai

¹ Naaguna rudaxain fawat axazak ina xawit na irur dikdik pana ainaxam paazaaiang sina. Ma tuaa naagu varamakalaai wana amun saan ina xawit na maravas. ² Azanon aubina di inaxam paazaai adu xa daxa wana naandi dina iaan amun saan faakdul. Ma azanon aubina ina xawit di irur dikdik pana ainaxam paazaaiang, kawit di saxot dina iaan a maraas amun kaktalavaat. Di iaan be amun fanganang naadit fazu. ³ Malasing ma axazak ina xa inaxam paazaai adu xa daxa wana

iaanang amun saan faakdul, tuaa xana wiaal axazak ina xawit nai saxot kana iaan amun saan faakdul. Ma naan ina xawit nai iaan amun saan faakdul, tuaa xana klis axazak kai iaan amun saan faakdul ma xana vakilaan naan a rapti raksaat, panaze Nakmai nanga xa rudaxain fanong naan.

⁴ Malasing ma, nua nis kuna klizang a iaana ki-laaiang sin axazak tawarak? A mono zina nanga xana raamin tamon naan ka irur dikdik o tamon ka zu. Sing saxai naan kana irur dikdik nanga wanaze a Piran kat faraxas kana vadikdik naan.

⁵ Azanon aubina dit naxaam adu xa rauxin azanon taan ka laba, ma azanon aubina dit naxaam adu amun taan faakdul xat faraxas be. Naandi zaksaxai dina rexaas faaratunaan adu amun inaxamang sin naandi xa tak. ⁶ Naandi ina dit naxaam adu xa rauxin azanon taan ka laba, naandi dit naxaam a Piran lamun taan angkanaan ma dit falaup aizina a Piran pana. Ma naandi ina di iaan amun saan faakdul, naandi dit naxaam a Piran pana ma naadi iaan, panaze di wisfaadaxa zin Nakmai wana ma naadi iaan. Ma naandi zaait ina di iaan be amun saan dit fazu, dit naxaam a Piran pana, wanaze di wisfaadaxa zaait sin Nakmai wana ma naadi iaan. ⁷ Avuna dia xawit di roro aaxan dia nanga, ma dia xawit di maat aaxan dia nanga be. ⁸ Tamon dia di roro, di roro aaxan a Piran ma tamon dia di maat, di maat aaxan a Piran. Malasing ma naapalaau tamon dia di roro o tamon di maat, dia zin a Piran. ⁹ Naan avuvuna xanaan, Kaarisito xa ra maat ma xa ra roro uli xuna naan kana Piraana naandi di ra maat faanong faraxai wana naandi ina di izi roro.

¹⁰ Ma nim, kunaze naagui klis amun taatum

sinim lamaskana Kaarisito? O xunaze naagui wiaal naandi? Avuna dia vaakdul dina rur lamarana akin ikilizang sin Nakmai. ¹¹ Avuna di ra varaar lamaskana Baar Xoxok malasing kari,

“A Piran ka piaat naako, ‘Malasing ka vaaratunaan adu nia ga roro, xa vaaratunaan saait adu aubina vaakdul dina zibukaak la maraagu, ma aubina vaakdul dina pitfiaat adu nia Nakmai.’”
(*Aais 45:23*)

¹² Malasing ma mur dia vaakdul, dia zaksaxai dina pitfiaat sin Nakmai amun saan faakdul dia di ra giu wana roroiang sin dia.

Tuaa Dia Dina Kawin Ainaxam Paazaaiang Sin Axazak Tawarak

¹³ Malasing ma dia dina vaanong pana matmalabuk iwana klizang dia zaksaxai. Aiang, ainaxamang sin dia xana maravas kuna tuaa dina giu ta gigiuang ina azanon taatum sin dia lamaskana Kaarisito dina tuxin naandi wana. ¹⁴ A Piran Iesu xa vamaravaas ainaxamang surugu ma ga rexaas faaratunaan adu xawit ta vanganang kana vamitikaai dia lamarana Nakmai. Singsaxai tamon axazak kana naxaam adu naan kana mitikaai lamarana Nakmai wanaze xa iaan azaan angkanaan, naanaan pana axazak angkanaan, azaan angkanaan ka mitikaai. ¹⁵ Tamon gu iaan tazanon fanganang ma daazum lamaskana Kaarisito xa maskalus, kawit gu vatangin a matmalabuk iwana sasaxotang naan. Tuaa ta vanganang sunum kana kawin ainaxam paazaaiang sin axazak Kaarisito xa ra maat saxot. ¹⁶ Malasing

ma guna naknakaai wana a matmalabuk gu rex-aas adu xa daxa, taulaan azanon dina piaat adu xa raksaat. ¹⁷ Avuna a bikabar zin Nakmai xawit azaan iwana vanganang ma iminang, singsaxai iwana amun matmalabuk ka tak ma a luaai ma a nanamang lamaskana a Laklagaai a Raabu. ¹⁸ Avuna tamon axazak ka valos amun matmalabuk angkanaan pana vaamuzazang sina xa waan sin Kaarisito, Nakmai xana dokdok pana naan ma aubina zaait dina saxot naan.

¹⁹ Malasing ma dia dina gut pana amun ggiuang ina xat fabalos a luaai ma ina xat fadikdik ainaxam paazaaiang sin dia zaksaxai. ²⁰ Tuua gu kawin a vaamuzazang sin Nakmai lamaskana axazak panaze gu saxot guna iaan aza wat fanganang. Amun fanganang faakdul xa daxa lamarana Nakmai, singsaxai tamon axazak ka iaan ta vanganang ina xa kawin aza xazak pana ainaxamang paazaaiang sina ma xa tuxin naan, a matmalabuk angkanaan naa ra giu xawit na tak. ²¹ Ka daxa wana iaanang a maraas amun kak talavaat o iminang a waain o aze ramun saan malasing kanaan. Singsaxai tamon amun matmalabuk angkanaan kana vaxalxaal amun taatum sinim lamaskana Kaarisito ma dina zu, naanaan kana daxa nanga wana valiuang amun matmalabuk angkanaan.

²² Amun saan faakdul ina gu naxaam adu xa daxa wana nua, zunum singbe varaxai wana Nakmai. Axazak ina xa giu azaan ina ainaxamang sina xawit na klis naan pana, aiziarang sina xa daxa. ²³ Singsaxai axazak ina xa vangan ma ainaxamang sina xawit na rudaxa wana, naan

nanga xana irur wana aikilizang pana, wanaze naan kawit na valos fatok ainaxam paazaaiang sina. Amun saan faakdul axazak ka gigiu ina ainaxam paazaaiang sina xawit na rudaxa wana, naan amun matmalabuk taksaat.

15

Dia Dina Vawaal Aubina Ina Xawit Di Irur Dikdik Pana Ainaxam Paazaaiang

¹ Dia ina di irur dikdik, dina vawaal aubina ina xawit di irur dikdik pana ainaxam paazaaiang sin naandi. Ma tuaa di giu amun saan kuna vadokdokang dia nanga. ² Dia zaksaxai dina giu amun saan kuna vadokdokang amun paliaana dia xuna vawaalang naandi ma vadikdikang naandi.

³ Avuna Kaarisito zaait kawit na giu tazaar kuna vadokdokang naan nanga. Ka malasing di ra varaar vating lamaskana Baar Xoxok malasing kari, “Nakmai, a dorang taksaat di psin pana nua, xa zu zaait pana nia.” *(Saam 69:9)*

⁴ Avuna amun dorang faakdul ina di ra varaar vating mumua nanga lamaskana Baar Xoxok, di ra varaar xuna viraaiang dia xuna airur dikdikang ma xa vadikdik a maskana dia xuna dina zimbang faraxai wana ainaxam paazaaiang pana amun daxaiang ina xana balas sin dia mur.

⁵ Ga maainung adu Nakmai nanga, ina xat fawaal dia xuna irur dikdikang ma xat fadikdik a maskana dia, naan kana urif fatuin nim kuna naaguna rauxin ainaxamang azaxai wana nim saksaxai malasing be ainaxamang ina Iesu Kaarisito xa rauxin pana nim faakdul. ⁶ Naaguna giu malasing kanaan kuna a maskana nim ma a linga nim

kana zaxai be ma nim faakdul naaguna valaup aizina Nakmai, naan Nakmai ma Damana a Piran sin dia Iesu Kaarisito.

Kaarisito Xa Wat Saait Aaxan Aubina Xawit Amun Israael

⁷ Malasing Kaarisito xa rudaxain fanong nim, naaguna rudaxain saait amun taatum lamaskana Kaarisito xuna Nakmai nanga xana zuruk a wisfaaruiang pana. ⁸ Avuna ga vazei nim adu Kaarisito xa ra wat malasing a iaana kilaaiang sin amun Israael xuna xana vatangin adu amun kalxalang sin Nakmai xa vaaratunaan, ina naa ra pis faraxai wana amun kulmua zin naandi. ⁹ Naan ka wat saait kuna aubina xawit amun Israael dina valaup aizina Nakmai wana a varamaaluvang sina. Ka malasing di ra varaar vating lamaskana Baar Xoxok malasing kari,

“Malasing ma gana wisfaru nua lawalau aubina xawit amun Israael,
ma gana rangon amun tanganang kuna wisfaruiang aizinum.” *(2Sml 22:50, Saam 18:49)*

¹⁰ Ma di ra varaar vating saait malasing kari,

“Nim aubina xawit amun Israael,
naaguna nanam faraxai wana aubina zina.”
(Lus 32:43)

¹¹ Ma di ra varaar vating saait malasing kari,

“Nim aubina vaakdul xawit amun Israael,
naaguna wisfaru a Piran,

ma nim atavur aubina vaakdul,
naaguna valaup aizina.” *(Saam 117:1)*

¹² Ma Aaisaia zaait ka dador profet pana
Kaarisito malasing kari,

“A Xatkadora Jesi xana bok puzaa,*
ma xana rasin a lus laaxur wana atavur
aubina vaakdul,
ma aubina xawit amun Israael,
dina zimbang faraxai wana ainaxam paazaai-
iang pana naan.” *(Aais
11:10)*

¹³ Ga maainung sin Nakmai, naan ina xa vax-
alxaal dia di zimbang faraxai wana ainaxam
paazaaiiang pana naan. Naagu inaxam paazaai
wana naan ma ga maainung adu naan kana sfaar
nim pana a nanamang ma a luaai, xuna a mat-
malabuk sinim iwana zimbang faraxaiiang pana
ainaxam paazaaiiang pana naan kana bas pak-
luaai lamaskana a dikdikang sin a Laklagaai a
Raabu.

Pol Xa Dador Wana Vaamuzazang Sina

¹⁴ Amun taatum surugu lamaskana Kaarisito,
nia nanga ga rexaas faaratunaan adu naagu bas
pana daxaiiang ma amun texaazang faakdul, ma
xat faraxas naaguna viraai varauxin nim sak-
saxai. ¹⁵ Sing saxai ga varaar a waambaar angkari
xa waan sinim, ma ga dador dikdik pana azanon
saan kuna naaguna inaxam kaarik pana, wanaze

* **15:12** Aknaaza dorang kari adu a natnaat sin Jesi, naan damana
a Xalxaal Dewit.

Nakmai xa ra lis a daxaiang surugu, ¹⁶ ma ga balas a rapti vaamuzazang sin Iesu Kaarisito ma gat faamuzas lawalau aubina xawit amun Israael. Ga malasing a pris, ga fazei wana Dorang Daxa zin Nakmai xuna aubina xawit amun Israael, naandi di malasing amun talazang surugu xa uzaa zin Nakmai, ina naa rudaxain, avuna a Laklagaai a Raabu xa ra vaninis naandi.

¹⁷ Malasing ma nia gat falaup aizina Iesu Kaarisito lamun taan faakdul gat faamuzas aaxan Nakmai. ¹⁸ Kawit ga saxot gana dador xaarik pana tazaar tawarak, ga saxot be gana dador wana a vaamuzazang Kaarisito xa ra giu wana nia, xuna zaxot fawatang aubina xawit amun Israael ma dina valos Nakmai, avuna wana amun saan nia ga ra piaat ma ga ra giu lawalaua naandi, ¹⁹ wana a dikdikang iwana amun faakilanang ma amun faaxoxovang lamaskana a dikdikang sin a Laklagaai a Nakmai. Malasing ma ga fazei vaakdul wana Dorang Daxa zin Kaarisito lamun non faakdul inaan, ka varumara ikula Jerusalem ma xa ruaas la pira Ilirikum. ²⁰ La varumaraiang a vaamuzazang surugu zin Kaarisito ma xa ruaas taning, a sasaxotang laba zurugu adu gana fazei wana Dorang Daxa lamun non ina xawit nanga di rexaazin Kaarisito xuna gana wen malasing axazak ka varur a vaal laaxur wana a vaat siar ina axazak tawarak ka rasin fanong paamua. ²¹ Ka malasing di ra varaar vating lamaskana Baar Xoxok malasing kari,

“Aubina ina xawit nanga taxazak ka ra vazei naandi wana naan, dina raamaai vaakilan,

ma naandi ina xawit nanga di langarin a do-
rang sina, dina mazaam.” (Aais
52:15)

²² Naan avuvuna xanaan, amun taan ka varas a
lan surugu xuna watang sinim ka sang.

Ainaxamang Sin Pol Xuna Waanang Rom

²³ Naari a vaamuzazang surugu xa vaanong ka
lamun non laba angkari. Amun maariaas ka varas
faanong, ga saxot mase adu gana wa raamin nim.
²⁴ Wana zangazang surugu xula pira Spein, ga
saxot adu gana wat iziar vaamumut kalaak inaan
faraxai wana nim ma dina dokdok faraxai. Ma ga
saxot saait naaguna vawaal nia wana zangazang
kanaan surugu. ²⁵ Singsaxai naari gana waan
kalaak Jerusalem kuna vawaalang aubina ninis
sin Iesu di iziar inaan. ²⁶ Aubina di inaxam
paazaai la uru non laba Maasedonia ma Aakaaiiaa
di nanam ma di pizaai kaakaai xuna vawaalang
aubina ninis sin Iesu ina di izi gogof, naandi
di iziar Jerusalem. ²⁷ Avuna di nanam pana
di giu malasing kanaan. Ma xa tak saait pana
naandi di xis amun Judaa, wanaze amun Judaa di
vezaraxin lawalaua naandi amun daxaiang sin a
laklagai. Malasing ma xa daxa adu naandi zaxo
dina vawaal amun Judaa wana amun saan daxa
ila pira angkari. ²⁸ Araan ga vanong a vaamuza-
zang surugu, ma ga raamin adu a talazang ka ziar
vaanong la mita aubina di inaxam paazaai ikula
Jerusalem, gana wa raamin nim inaan ma mur
gana waan Spein. ²⁹ Ma ga rexaas adu araan gana

wat inaan sinim, gana wat faraxai wana daxaiang faakdul zin Kaarisito.

³⁰ Amun taatum, lamaskana aizina a Piran Iesu Kaarisito ma wana matmalabuk iwana sasaxotang ka wat sin a Laklagaai a Raabu, ga maainung adu naaguna gut faraxai wana nia wana maainungang sin Nakmai xun nia, xuna vawaalang nia wana vaamuzazang surugu.

³¹ Naaguna maainung Nakmai adu naan kana raamaai xaul wana nia ziaana aubina xawit di inaxam paazaai ina di iziar la pira Judia. Ma naaguna maainung saait kuna aubina ninis sin Iesu ikula Jerusalem dina rudaxain a vaamuzazang surugu wana talazang sin naandi,

³² xuna, tamon pana sasaxotang ma ainaxamang sin Nakmai, gana wat sinim faraxai wana dokdokang ma gana ziaavus faamumut faraxai wana nim ma gana zuruk kaarik a dikdikang.

³³ Nakmai iwana luaai xana iziar varaxai wana nim. Ka vaaratunaan.

16

A Dor Vaananamang Sin Pol

¹ A ravin angkari xa irur, naan fafina dia Fibi. Naan a ravin daxa, ma a ravin faawalang sin aubina di inaxam paazaai la bina Senkriaa. ² Ga saxot naaguna rudaxain naan lamaskana aizina a Piran malasing aubina ninis sin Iesu di gigi. Ma naaguna vawaal vatalamin naan pana aze rasaan naa izi gogof pana, avuna naan ka ra vawaal amala aubina ma xa ra vawaal zaait nia.

³ A dor vaananamang surugu xa waan sin Prisilaa ma Aakuilaa, ina nimtaal varaxai maadi rat faamuzas taal wana vaamuzazang sin Iesu Kaarisito. ⁴ Nandiaa xawit di inaxam iaa wana a roroiang sin nandiaa xun nia. Gai wisfaadaxa zin nandiaa, ma xawit nia zingbe, naandi vaakdul zaait aubina xawit amun Israael ina di inaxam paazaai di iwisfaadaxa zin nandiaa.

⁵ Aza dor vaananamang surugu xa waan sin aubina di inaxam paazaai ina dit lotu varaxai la vaal zin nandiaa.

Aza dor vaananamang surugu xa waan sin a paasaxo zurugu Epenetus, naan a rapti ila provins Esia ina xa tabung inaxam paazaai wana Kaarisito.

⁶ Aza dor vaananamang surugu xa waan sin Maaria, ina xa rat faamuzas dikdik ku nim.

⁷ Aza dor vaananamang surugu xa waan sin Aandronikas ma Juniaas, nandiaa uru waliaanugu ina di ra iziar iaa varaxai wana nia la vaal a vaamaazikang, ma aizina nandiaa xa laba mase lawalau amun aaposal. Nandiaa di tabung suruk iaa Iesu Kaarisito wana roroiang sin nandiaa, waamua wana nia.

⁸ Ma aza dor vaananamang surugu xa waan sin Aampliaatas, ina ga sasaxot naan lamaskana aizina a Piran.

⁹ Aza dor vaananamang surugu xa waan sin Urbaanas, aza rapti vaamuzazang faraxai wana maam pana vaamuzazang sin Kaarisito ma xa waan saait sin a paasaxo daxa zurugu Staakis.

¹⁰ Aza dor vaananamang surugu xa waan sin Apelis, naan ina xa ra albis lamaskana a lalaa-mangaaiang ma xa ra vatangin adu naan ka in-axam paazaai vaaratunaan pana Kaarisito.

Aza dor vaananamang surugu xa waan sin naandi ila vaal zin Aaristobulas.

¹¹ Aza dor vaananamang surugu xa waan sin Erodion, a waliaanugu.

Aza dor vaananamang surugu xa waan sin naandi ila vaal zin Naasisas ina di inaxam paazaai wana a Piran.

¹² Aza dor vaananamang surugu xa waan sin Trifenaa ma Trifosaa. Uru ravin angkanaan di gut iaa wana vaamuzazang sin a Piran.

Aza dor vaananamang surugu xa waan sin a paasaxo daxa zurugu Persis, aza ravin saait ka gut marazaat pana vaamuzazang sin a Piran.

¹³ Ma aza dor vaananamang surugu xa waan sin Rufas, a rapti daxa zin a Piran, ma xa waan saait sin naanaa zina, ina xa rat fawaal vatalamin nia, malasing adu naan saait naanaa zurugu.

¹⁴ Aza dor vaananamang surugu xa waan sin Aasinkritas ma Flegon ma Ermes ma Paa-trobaas ma Ermaas, ma amun taatum lamaskana Kaarisito ina di iziar varaxai wana naandi.

¹⁵ Aza dor vaananamang surugu xa waan sin Filologas ma Julia ma Nerius nandiaa fafina ma Olimpaas ma aubina ninis faakdul zin Iesu di iziar varaxai wana naandi.

¹⁶ Naaguna dor vaananam sinim saksaxai varaxai wana varanguzang pana matmalabuk ka ninis.

Aubina di inaxam paazaai wana Kaarisito ila-mun bina vaakdul di lis a dor vaananamang sin naandi xa waan sinim.

A Vaanongang Iwana Dorang Kuna Faawalang

¹⁷ Amun taatum lamaskana Kaarisito, ga maainung nim adu naaguna naknakaai wana aubina ina dit fatawagalin aubina ilamaskana lotu ma di piaat a dorang kai ruxol amun faraviraaiang naagu ra zuruk fanong. Naaguna waan lawalaaui ziaana naandi. ¹⁸ Uwat aubina angkanaan, kawit dit faamuzas aaxan a Piran sin dia Kaarisito. Kawit. Di los nanga amun sasaxotang taksaat ila winpina naandi. Ma wana amun dorang ka maamis ma amun dorang iwana wisfaaruiang, dit fagit aubina ina dit fazaus naandi. ¹⁹ Aubina vaakdul di maravas faanong pana matmalabuk sinim iwana valozang a Piran, malasing ma nia ga nanam pana nim. Ga saxot naaguna mazaam aze ramun saan ka daxa ma naagu raamin pizin aze ramun saan ka raksaat.

²⁰ Nakmai iwana luaai, fazaaus mase xana was paramin Saatan lawaana xaaka nim.

A daxaiang sin a Piran sin dia Iesu xana iziar varaxai wana nim.

Amun Paasaxo Zin Pol Di Lis A Dor Vaanana-mang Sin Naandi

²¹ Timoti, a waliaanugu wana vaamuzazang, ka lis a dor vaananamang sina xa waan sinim. Ma amun paliaanugu urul zaait, Lusias ma Jesan ma Sosipaater di lis taal a dor vaananamang sin nandiaal xa waan sinim.

²² Ma nia zaait, Tertius, nia ga varaar a dorang sin Pol lamaskana a waambaar angkari, ga lis a dor vaananamang surugu xa waan sinim lamaskana aizina a Piran.

²³⁻²⁴ Gaaius saait ka lis a dor vaananamang sina xa waan sinim. A rapti angkari xa xatkatong fatalamin nia la vaal zina ma xat katkatong saait aubina vaakdul di inaxam paazaai iriat.

Ma Eraastas, a rapti xat katkatong a kaakaai ila bina angkari nandiaa Kuaartas daaza dia lamaskana a Piran, di lis iaa a dor vaananamang sin nandiaa xa waan sinim.*

A Wisfaaruiang Ka Waan Sin Nakmai

²⁵ Nakmai xat faraxas kana vadikdik nim pana ainaxam paazaaiang sinim lalozang a dorang surugu ina gai fazei wana, naan a Dorang Daxa wana Iesu Kaarisito, lalozang a vaatangaaiang iwana amun saan ka izi vunfun mumua nanga.

²⁶ Sing saxai taning, naan ka viaat fanong la maravas ma aubina di rexaazin, lamaskana amun fararang sin amun profet i mumua avuna wana a dorang dikdik sin Nakmai ina xa iziar bulaai, bulaai, xuna amun lemlem aubina vaakdul dina inaxam paazaai ma naadina valos. ²⁷ A marmari daxaiang ka uzaa zin Nakmai, azaxai be ina xa mazam, ma xa uzaa zina lamaskana Iesu Kaarisito, bulaai, bulaai. Ka vaaratunaan.

16:23-24 Giu 19:29, 1Kor 1:14, 2Tim 4:20 * **16:23-24** Azanon fararang kawit na varas i mumua, di rauxin a dorang kari zaait: A daxaiang sin a Piran Iesu Kaarisito xana iziar varaxai wana nim faakdul. Ka vaaratunaan.

A Dorang Daxa Zin Nakmai
The New Testament in the Nalik Language of New
Ireland Province, Papua New Guinea
Nupela Testamen long toples Nalik long Niugini

copyright © 2023 Wycliffe Bible Translators Australia

Language: Nalik

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2024-03-28

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Mar 2024 from source files dated 28 Mar 2024

42305cda-c6c8-512e-a277-ab36f573c0db